

„Makói Paktum – helyi foglalkoztatási együttműködések kialakítása”

TOP-5.1.2-15-CS1-2016-00002

SZÉCHENYI 2020

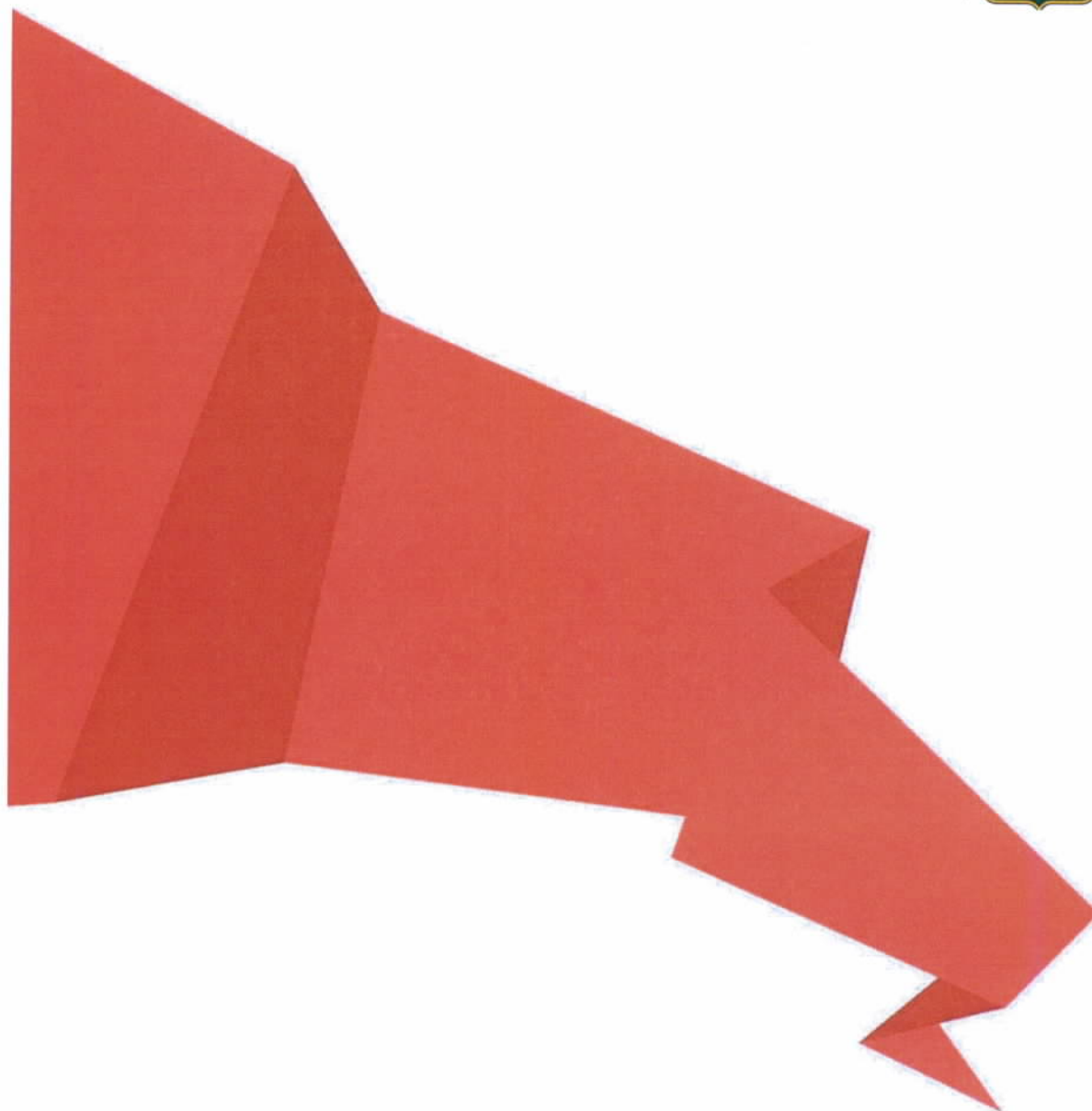

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Fejlesztési programmal, valamint a befektetői kiadvánnyal kapcsolatos feladatok ellátása.

2. munkarész: Elemzés és akcióterv

dátum 2018. február 15.
ügyfél Makó Város Önkormányzata
szerző Responsum Kft.

1 Tartalomjegyzék

1	Tartalomjegyzék.....	3
2	Vezetői összefoglaló	4
3	Korábbi vizsgálatok eredménye	6
4	Adatelemzés	7
4.1	Indikátorok elemzése és kiegészítő adatok	7
4.2	Helyi adatgyűjtés és elemzés	22
4.3	Az elemző szakasz összefoglalása	32
5	Makó város fejlesztési program.....	33
5.1	Önkormányzati eszközrendszer	33
5.2	Eszköz-hatás mátrix.....	34
5.3	A módszertan alapján az indikátorokhoz kapcsolt önkormányzati eszközök.....	34
5.4	Erőforrás-mátrix	55
6	Akcióterv	57
6.1	Átfogó fejlesztési célok.....	57
6.2	Részletes fejlesztési célok időráfordítás szerint csoportosítva.....	58
6.3	Összefoglalás	62
7	Ipari Parkra specifikált akcióterv	64
7.1	Rövid távon megvalósítható feladatok az Ipari Park fejlesztése érdekében.....	65
7.2	Hosszú távon megvalósítható feladatok az Ipari Park fejlesztése érdekében.....	67
7.3	Összefoglalás	68
8	Melléklet – összefoglalók az interjúkról	70
9	Hivatkozásjegyzék	84

2 Vezetői összefoglaló

A Makói Ipari Park a város és környéke gazdasági életének meghatározó szegmensét képviseli, ezért indokolt, hogy működése és fejlesztése ne csak összhangban legyen a város vezetésének hosszabb távú stratégiai elképzeléseivel, hanem önmagában is kiemelt figyelmet kapjon. Az Ipari Park fejlesztésének fókuszában az újonnan beköltöző cégek felkutatása, megszólítása áll, amelyhez elengedhetetlen egy nyomtatott és elektronikus terjesztésre is alkalmas tájékoztató kiadvány kidolgozása. A dokumentumnak alkalmasnak kell lennie a potenciális beköltözők megszólítására, érdeklődésük felkeltésére, valamint tartalmaznia kell minden a városra, Ipari Parkra és térségre vonatkozó olyan információt, mely rávilágít a térségben való működés előnyeire és hasznosságára.

A Makói Ipari Park fejlesztési tevékenységgel kapcsolatos feladatok ellátásával Makó Város Önkormányzata 2017. szeptember 18-án kötött szerződés keretében a Responsum Kft-t bízta meg.

Az első munkarész során az adatok gyűjtését, feldolgozását és tisztítását végeztük el. A munka során a Makói Járás 15 településének, valamint 6, Dél-Alföldi régióban található város adatait vettük fel közhiteles adatbázisokból végzett adatgyűjtés, valamint helyi adatszolgáltatások segítségével. Az elemzési szakasz előkészítéséhez felhasználtuk még további 120 település adatait is, az ország minden részéből. Az első munkarész eredményeit tartalmazó dokumentumot 2017 decemberében adtuk át az Önkormányzat részére.

Jelen dokumentum a fejlesztési tevékenység második munkarészét foglalja össze, az összegyűjtött és megtisztított adatok elemzését, és a kiegészítő adatgyűjtéseket, valamint az ezekre épülő akciótervet tartalmazza.

Az RSC mátrix rendszer módszertanában a második lépés az összegyűjtött adatok alapján képzett 24 darab indikátor elemzése. Jelen vizsgálatban a három adatbázissal való összevetés után (országos, dél-alföldi, 2015-ös települési) az eltérések mértékét elemeztük, illetve az összehasonlításhoz felhasználtuk a Makói Járás településeinek, legfrissebb adatokon alapuló átlagértékeit is. Van olyan indikátor, mely természeténél fogva azonnal magyarázatot ad a változás okára, és van olyan, melyhez egyéb adatok gyűjtésére és elemzésére volt szükség.

A nyilvánosan elérhető adatbázisokból kinyert adatok elemzése kérdéseket is felvetett, melyeket a helyben élő, különböző területeken tevékenykedő szakemberekkel készített interjúk során átbeszéltünk és tisztáztunk.

Az RSC mátrix rendszer módszertanában a harmadik lépés a kiválasztott kilenc darab indikátor összevetése az önkormányzatok által használható eszközrendszerrel és az önkormányzatok rendelkezésére álló erőforrásokkal.

Az összehasonlítások eredményeként megjelenő önkormányzati eszközök vannak a legnagyobb hatással a megjelölt belső erőforrások aktiválására, növelésére. Ez arra enged következtetni, hogy az ilyen eszközökkel végrehajtott cselekmények hatékony változásokat idéznek elő.

A tőkebeáramlásra az önkormányzatnak nincs közvetlen hatása. A megfogalmazott rövid és hosszú távú cselekvési terv nyújt támpontot, hogy mely területeken, milyen eszközökkel lehet befolyásolni a vállalkozások betelepülését és ezzel a településre áramló gazdasági erőforrás mennyiségét.

Az akcióterv és az Ipari Parkra specifikált akcióterv lesz az alapja a nyomtatott és elektronikus formában is terjeszthető tájékoztató kiadványnak, mely közvetett módon képes befolyásolni a betelepülési folyamatot.

Budapest, 2018. február 15.

Responsum Kft.

2092 Budakeszi, József Attila u. 67.

Adószám: 14066759-2-13

Számlaszám: 10918001-00000027-06440009

e-mail: responsum@responsum.hu

mobil: +36-30-606-8356

Lendvay Endre

ügyvezető

Responsum Kft.

3 Korábbi vizsgálatok eredménye

Makó város a járás központja, a megye 4. legnagyobb népességű városa. Makó, mint oly sok határ menti város az elmúlt száz évben jelentős funkcióvesztésen ment keresztül. *„Csanád megye székhelyéből járási központtá vált, a trianoni határmeghúzás révén elveszítette természetes vonzáskörzete és kapcsolatrendszere nagy részét és határ menti, periférikus helyzetbe került. A múlt század első felében még 33 ezer fős népességű, virágzó gazdasággal, kereskedelemmel rendelkező város gazdasági pozíciói is megroggyantak, a hagymatermesztés és kereskedelem elveszítette korábbi gazdasági pozícióit és valójában máig nem nyerte vissza – mindezen közigazgatási és gazdasági pozícióvesztések a város térségi szerepkörének redukálódását is jelentették. Mára döntően, mint kistérségi – járási – központ funkcionál, néhány speciális, a járási határon túlnyúló funkcióval.”¹*

„Makó fejlődésének az utóbbi években az M43-as autópálya megépítése adott lökést, és ami jelentősen javította Makó közúti elérhetőségét és újabb – az elérhetőséget fontosnak tartó – befektetőket csábított a városba. Azonban a megye négy nagy városa (Szeged, Hódmezővásárhely, Szentes és Makó) között még mindig Makó a legkedvezőtlenebb mutatókkal rendelkező város a központi szerepek, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás és demográfiai folyamatok tekintetében. Ugyanakkor a Romániából érkező fürdő-turizmusnak köszönhetően egy területen, a turizmus terén a gazdasági teljesítmény itt a legmagasabb.”²

Bevezetésként két korábban készült dokumentumból idéztünk, melyek a város fejlesztését segítették elő. Az elsőt a 2008-as városfejlesztési stratégia előkészítő munkarészből, emlékeztetve arra, hogy a virágzó város szerepköreinek drasztikus megcsonkítása mai napig tartó hatással vannak a település életére. A város száz évvel ezelőtt olyan periférikus helyzetbe került, ami önmagában elegendő lett volna a teljes elsorvadáshoz, ehhez a hátrányhoz társult, hogy a közigazgatási átszervezésekből nem tudott kedvező pozíciót szerezni.

A második idézet, amely a 2015-ben készült Járási Szintű Esélyteremtő-programtervből származik, arra világít rá, hogy az infrastrukturális fejlesztések és a természeti adottságok megfelelő felhasználása a települést már elmozdította korábbi helyzetéből.

¹ Makó Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Megalapozó Vizsgálata:

<http://new.mako.hu/hir/telep%C3%BCI%C3%A9sfejlesztés/its-megalapozovizsgalata/>

²/ ÁROP-1.A.3-2014-2014-0028 Járási szintű Esélyteremtő-programterv elkészítése és a területi együttműködés erősítése a Makói járásban

4 Adatelemzés

Az ÁROP-1.A.3-2014-2014-0028. számú esélyegyenlőséget elősegítő pályázat alátámasztó munkarészeinek vizsgálati eredményeit is figyelembe vettük az elemzéskor. A most összegyűjtött adatokat három adatbázissal hasonlítottuk össze: az országos, a hasonló méretű és adottságú dél-alföldi városok, valamint Makó város két évvel ezelőtti adataival. Az elemzés során felhasználtuk a Makói Járás településeinek legfrissebb adatait feldolgozó adatbázist is.

Az indikátorok elemzésénél, mindig jelezzük, melyik adatbázishoz mért eltérés alapján érdemes jobban megvizsgálni a kapott értéket.

4.1 Indikátorok elemzése és kiegészítő adatok

4.1.1 Életminőséggel kapcsolatos indikátorok

A kormányoldali polgármester támogatottsága azonos mértékű a hasonló méretű dél-alföldi városokhoz és az országos arányhoz. Az országos szintű vezetés politikai attitűdjei azonos irányba mutatnak, mint a lokális vezetés törekvései, az azonos irány erősítheti a célkitűzések megvalósításának esélyeit. Az indikátor jelölése: E(E, P).

Indikátor jele és leírása	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(E, P) Kormányoldali polgármesterjelölt támogatottságának és jelölőszervezetének támogatottságának aránya (%)	101,97	101,90

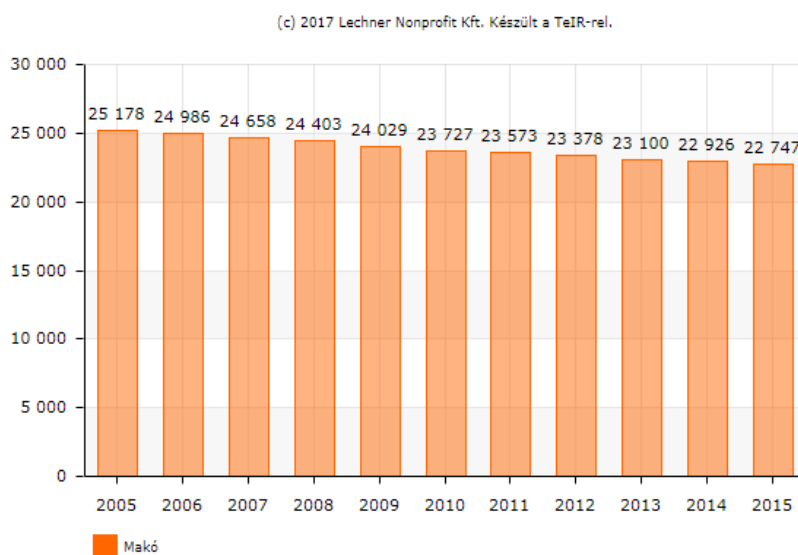
Emelkedett az egy főre jutó nettó jövedelem, de nem emelkedik ki a hasonló méretű és helyzetű dél-alföldi városok közül. Az emelkedés oka a folyamatos, lassú népesség

csökkenés is lehet. A jövedelmet nem termelők között magasabb az elhalálozási arány, ezért a megtermelt jövedelem kevesebb fő között oszlik meg. Az indikátor jelölése: E(E, G).

Indikátor jele és leírása	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(E, G) Egy lakosra jutó évi nettó jövedelem (eFt)	630,26	699,00

Az említett népesség változás részletes bemutatása szükséges, hogy az indikátorok változásai pontosan értelmezhetőek legyenek.

Lakónépesség száma az év végén (fő)

A táblázat forrása: <https://www.teir.hu/its/kivalasztott-telepulesi-mutatok.html?xteiralk=its&xids=600,601&xtertip=T&xterkod=735/>

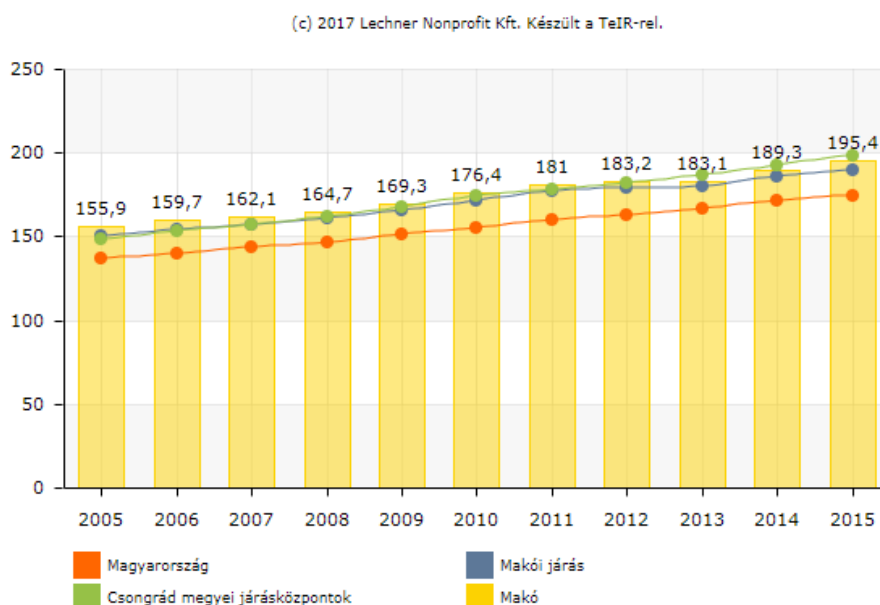
A lakosság korösszetétele a következő nemzedékek teherbíró képességével és az eltartandó inaktívok számával lesz összefüggésben.

Állandó népességen belül a 0-14 évesek aránya (%)	Állandó népességen belül a 15-59 évesek aránya (%)	Állandó népességen belül a 60-x évesek aránya (%)
13,7	59,5	26,8

A lakosság összetételét is jelentősen befolyásoló egyik tényező a vándorlási egyenleg (odavándorlók és elvándorlók), amely az utóbbi időszakban ugyan javul, de még mindig népesség csökkenést okoz, -1,5 fő/1000 lakos (34 fő). A másik fontos tényező a természetes fogyás, ami a vizsgált időszakban évi 6,9 fő/1000 lakos (157 fő).

Az öregedési mutató, mely az elkövetkező időszak népességének korösszetételi jellemzőit vetíti előre:

Öregségi mutató, (száz 0–14 évesre jutó 60–x éves)

A táblázat forrása: <https://www.teir.hu/its/kivalasztott-telepulesi-mutatok.html?xteiralk=its&xids=608,609&xtertip=T&xterkod=735/>

Mindezen adatok nem helyi sajátosságok, hanem az egész országot érintő demográfiai tendenciák.

A munkanélküliségi ráta folyamatos csökkenését a közmunkaprogram, a népesség csökkenés, az elvándorlás és a munkaerőpiac szerkezeti sajátosságai együttesen adják. (A 2017-es adat 3 %.)

A munkánk célja szempontjából ezt az indikátort egyéb adatokkal kiegészítve kell vizsgálni, hiszen a gazdasági fejlődés egyik pillére a jelen lévő szakképzett munkaerő. Az országos értékhez képest az egész régióban alacsony a munkanélküliségi ráta, a rendelkezésre álló munkaerő száma ebben a térségben elegendő, sőt többlet munkahely kínálkozik. Azonban a

munkanélküliségi ráta további csökkenése már a gazdasági növekedést gátolhatja. Az indikátor jelölése: E(E, T).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(E, T) Munkanélküliségi ráta (%)	6,87	4,38

A munkanélküliek iskolai végzettségének vizsgálata feltárja, hogy a rendelkezésre álló munkaerő milyen felkészültséggel tud reagálni egy esetleges gazdasági változásra. Az összes regisztrált munkakereső 2015-ben 848 fő.

Általános iskola 8 osztályánál kevesebb végzettséggel rendelkező nyilvántartott álláskeresők száma 2015 [fő]	Általános iskolai végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma 2015 [fő]	Szaktanácsos végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma 2015 [fő]	Szaktanácsos végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma 2015 [fő]	Szakközép- iskolai, technikumi, gimnáziumi végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma 2015 [fő]	Főiskolai végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma 2015 [fő]	Egyetemi végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma 2015 [fő]
39	322	181	26	234	30	16
23	189	90	10	141	22	11

A táblázat forrása: /Központi Statisztikai Hivatal (KSH)/Területi statisztikai adatok rendszere/2015/2017/Regisztrált munkanélküliek/

Kiemelkedik (a táblázatban dőlt számok) a nagyon alacsony végzettséggel rendelkezők száma, ami a kulturális háttér alacsony szintje mellett, a munkavégzésben elvárható felelősségvállalás alacsony szintjét is jelenti. Egyre jobban strukturálódó világunkban nagyon kevés az olyan munkahely, melyben nem az önálló, felelősségteljes munkavégzés az elvárt alapképesség.

A másik kiemelkedő csoport (szintén dőlt számokkal jelezve) a középiskolai végzettségűek, akik már nem foglalkoztathatóak a legegyszerűbb feladatok elvégzésére kialakított munkahelyeken, hiszen ennek a csoportnak a szellemi képességei és a megélhetési színvonallal szembeni elvárásai egy magasabb szintet képviselnek. A hagyományosan mezőgazdasági munkával foglalkozó vidéken ezen a szinten kevesebb munkahely kínálkozik, mert még nem erősödött meg a modern mezőgazdaság és a feldolgozóipar ilyen mértékben.

Az alábbi táblázat szemlélteti a közmunkaprogramban részt vevők megoszlását a különböző programok között.

Hosszabb távú programokban résztvevők havi átlaga	Kistérségi startmunka mintaprogramokban résztvevők havi átlaga	Országos programban résztvevők havi átlaga	Összes résztvevők havi átlaga
238	158	88	484

A táblázat forrása: Belügyminisztérium (BM)/Közfoglalkoztatási adatok/2017 települési adatok/2017.08. hó

A település nagyon magas szinten tartja és szervezi lakossági szolgáltatásait. Ez a környezet nemcsak a lakosság, de a vállalkozások, turisták számára is vonzó. A tömegközlekedéssel 30 percen belül elérhető lakossági közszolgáltatások száma kiemelkedően magas: a vizsgált 27 közszolgáltatás mindegyike elérhető a városban. A felépített kulturális sokszínűség és mozgalmasság nem csupán a város természetesen megmaradt központi szerepköréből ered, hanem a tudatos építkezésből is.

Az értelmiség jelen van és az igazi lokálpatrióta. A fejlesztés ebben a tekintetben a szerep továbbadás lehet. A fiatalok vegyék át a kultúra ezt a szegmensét jelenleg működtető korcsoporttól a feladatokat. Az indikátor jelölése: E(E, I).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(E, I) A tömegközlekedéssel 30 percen belül elérhető lakossági közzolgáltatások száma. (db)	27,00	27,00

Az egy lakosra jutó zöld felület nagysága Makón kevesebb, mint az országos átlag. Az érték csökken, ez lehet a tervszerű városrendezés eredménye is. Egyensúlyt teremthet a Maros-menti természetvédelmi terület fejlesztése. Ezek a mutatók messze elmaradnak a hasonló méretű dél-alföldi városoktól. A város története is magyarázza a jelenséget, a rengeteg féle

városrész összekapcsolódáskor ez a viszonylag fiatal városi elem nem magától értetődő a városszövetben. Az indikátor jelölése: E(E, K).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(E, K) Egy lakosra jutó zöldfelület nagysága (m²/fő)	8,33	7,80

Tovább emelkedett az önkormányzat alkotta új rendeletek és rendeletmódosítások száma, mely mutató jelentősen meghaladja az országos átlagot, de nem éri el a hasonló dél-alföldi városok ilyen mutatóját.

A rendelet módosítások száma 25 db 2017-ben, a 45 db összes rendelet számához képest. A módosítások részletesen:

- költségvetés 4 db,
- SZMSZ 3 db,
- mezőőri szolgálat 1 db,
- helyi adókról 1 db,
- helyi építészeti örökség védelméről 2 db,
- vagyon rendelet 2 db,
- hulladékgazdálkodás 1 db,
- személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátásról 2 db,
- helyi kitüntetések 2 db,
- HÉSZ 1 db,
- gyerekjóléti ellátás 1 db,
- természetbeni szociális ellátás 3 db,
- vásár és piac szabályairól 1 db.

Ebből a költségvetést érintő módosítások száma sem olyan kiemelkedő, hogy az bizonytalan jogi környezetté alakítaná a település adottságait. Az indikátor jelölése: E(E, J).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(E, J) Új és módosított rendeletek aránya az összes rendelethez képest (%)	61,22	68,89

4.1.2 Szervezeti hatékonysággal kapcsolatos indikátorok

A dél-alföldi átlaghoz képest a tervezett és megvalósított beruházások aránya alacsony. A tervezett összegek 2/3-a kerül befektetésre, beruházásra, nagy a rés a tervezés és a megvalósulás között.

Összehasonlítást kell végezni a gazdasági vállalkozások, munkavállalók mennyiségére, képzettségére vonatkozóan, hogy a gazdasági szereplők hiánya vagy a nagyon óvatos tervezés áll ennek az indikátornak a háttérében. Elérnek-e a településre a megpályázni kívánt források vagy a feljebb lévő szinten is hosszabbodnak a támogatott projektek végrehajtásához szükséges idők. Az indikátor jelölése: E(H, P).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2017	Dél-alföldi átlag 2017
E(H,P) Az önkormányzat beruházási és fejlesztési kiadásainak megvalósult hányada a költségvetés előirányzatához képest (%)	68,32	84,49

A vállalkozások gazdasági szektoronkénti megoszlása:

Ipar	Mezőgazdaság	Szolgáltatás	Információ, Kommunikáció, Oktatás
Regisztrált vállalkozások száma a bányászat, kőfejtés, feldolgozóipar, építőipar nemzetgazdasági ágban - GFO14 (TEÁOR08: B + C + F gazdasági ág) 2015 [db]	Regisztrált vállalkozások száma a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágakban - GFO14 (TEÁOR08: A gazdasági ág) 2015 [db]	Regisztrált vállalkozások száma a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás , szennyeződésmentesítés légkondicionálás, kereskedelem, gépjárműjavítás, szállítás, raktározás, szálláshely- szolgáltatás, vendéglátás, pénzügyi, biztosítási tevékenység, ingatlanügyletek, adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység, közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás, humán- egészségügyi, szociális ellátás, művészet,	Regisztrált vállalkozások száma az információ, kommunikáció, szakmai, tudományos, műszaki tevékenység, oktatás, egyéb tevékenység nemzetgazdasági ágban - GFO14 (TEÁOR08: J + M + P + T + U gazdasági ág) 2015 [db]

		szórakoztatás, szabadidő, egyéb szolgáltatás nemzetgazdasági ágban - GFO14 (TEÁOR08: D + E + G+ H + I +K + L + N + O+ Q + R +S gazdasági ág) 2015 [db]	
291 (6,6 %)	2179 (49,4 %)	1576 (35,7 %)	364 (8,3 %)

A táblázat forrása: Központi Statisztikai Hivatal (KSH)/Területi statisztikai adatok rendszere/2015/Gazdasági szervezetek/

A mezőgazdaságban tevékenységgel foglalkozó vállalkozások magas aránya miatt szükséges megvizsgálni a mezőgazdasági tevékenységet fejlesztő, támogató pályázati források arányát az összesen elnyert forrás tükrében. Ez a táblázat az egy lakosra vetített települési fejlesztési forrás összegének és az ország egy lakosára jutó országos fejlesztési forrás összegének aránya) indikátornál lesz feltüntetve.

Az indikátor két változási értéket állít arányban. Az adóerőképesség növekedés kétszerese a GDP változásnak, ami a vállalkozások aktív jelenlétére utal. A teljes magyar gazdaság növekedése intenzívebb, mint a helyi növekedés. A két évvel ezelőtti adat szélsőségesen magas, és a dél-alföldi városok átlagát is egy Csongrád város magas értéke torzíja el. A többi hasonló méretű településhez képest nincs eltérés ebben az értékben, a korábbi években a hirtelen megnövekedett HIPA befizetés emelte meg az adatot. Az indikátor jelölése: E(H, G).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(H, G) A helyi adóerő- képesség változása a GDP-növekedéséhez képest (%)	3794,12	210,94

A tartós munkanélküliségre vonatkozó adat a korábbi vizsgálat idején is magas volt az országoshoz képest, ami a hasonló méretű dél-alföldi városokra jellemző mutató. Vizsgáltuk, hogy milyen a munkanélküliek iskolai végzettsége. A tartósan munkanélküliek felkészültsége akadálya a munkaerőpiacra való belépésnek, illetve a helyi gazdaság szerkezete alakult át olyan mértékben, hogy azzal nem tudott lépést tartani a munkavállalók egy része. Az indikátor jelölése: E(H, T).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(H, T) Munkanélküliek körében a tartós munkanélküliek aránya (%)	25,97	47,81

A városban végzett környezetvédelmi, energetikai beruházások mértéke kétszerese az országos átlagnak és a hasonló adottságú dél-alföldi városok átlagának a támogatási időszakban lehívott támogatásokat időarányosan vizsgálva. Az indikátor jelölése: E(H, K).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(H, K) Egy lakosra jutó környezetvédelmi beruházások összege (eFt/fő)- új: Környezetvédelmi beruházások összege osztva a ciklusból eltelt évekkel és szorozni 7-tel	14 925 606,00	459 041,05

A stratégiai dokumentumokban a kitűzött célok alapos vizsgálatokra alapozva, előre mutató döntések eredményeként születtek. A megvalósítást tükröző értékekben van csökkenés, ezt szükséges vizsgálni. Az indikátor jelölése: E(H, J)

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(H, J) Rendelkezésre álló stratégiai dokumentumok aránya a kötelező stratégiai dokumentumok számához képest (%)	90,91	100,00

4.1.3 Gazdaság-pénzügyi indikátorok

Makó városa – egy lakosra vetítve – eddig kiemelkedően, az országos és a járási átlagot is magasan meghaladó módon részesült az országos gazdaságfejlesztési forrásokból, így a területfejlesztés nyújtotta finanszírozási lehetőségeket a város, és közvetetten a vállalkozások is ki tudták használni 2015-ben. Az országos átlagot 2017-ben még mindig meghaladja ez az érték, a dél-alföldi átlagtól elmarad, ami megint arra utalhat, hogy a fejlesztési források elmaradása nem politikai kérdés, hanem a szereplők esetleges hiánya, passzivitása a gazdasági életben. Az indikátor jelölése: E(G, P).

Vizsgálandó, hogy mi az oka az ilyen mértékű forrásbevonásnak csökkenésnek. Az országosan felhasznált fejlesztési forrás nőtt meg ilyen mértékben, vagy a településre lehívott források csökkentek, vagy a két folyamat együttes hatása okozta az indikátor ilyen nagyságú változását. A kisebb mértékű lehívás az összes támogatási összegre is vonatkozik, de nagyon szembetűnő az eltérés a vállalkozások által lehívott összegeknél.

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(G, P) Az egy lakosra vetített települési fejlesztési forrás összegének és az ország egy lakosára jutó országos fejlesztési forrás összegének aránya (%)	108,91	44,26

Vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági besorolás szerint:

Ipar	Mezőgazdaság	Szolgáltatás	Információ
291 (6,6 %)	2179 (49,4 %)	1576 (35,7 %)	364 (8,3 %)

A települési érték tovább nőtt, mégpedig jelentős mértékben. Ez azt jelenti, hogy jól prosperáló vállalkozások vannak jelen Makón. Megvizsgálandó, hogy az egyéb vállalkozásokat vizsgáló indikátorok milyen mértékben változnak. A vállalkozások számának csökkenésével ez az indikátor azt mutatja, hogy a jelenlévő vállalkozások betöltik a piacot. Az indikátor jelölése: E(G, G).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(G, G) Egy vállalkozásra jutó bruttó hozzáadott érték. (eFT)	5 735,72	8516,15

A munkaképes korú lakosság száma kis mértékben magasabb az egész országban tapasztalható arányoknál, de két év alatt emelkedett. Ez jelzi a fiatalok és az idősök számának csökkenését. Pontosabb képet kapunk a teljes lakosság korösszetételéből. A demográfiai helyzet megváltoztatása nemcsak helyi erőfeszítéseket, hanem társadalmi összefogást kíván. Az indikátor jelölése: E(G, T).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(G, T) Adófizető munkaképes korú lakosság aránya (%)	62,41	64,28

A közép- és nagyvállalkozások számára a város kiemelkedő infrastrukturális/gazdasági környezetet biztosít. Ezek a körülmények két év alatt is fejlődtek, ideális környezetet teremtve a vállalkozásoknak.

Az erre vonatkozó mutató mégis visszaesett az országos szintre a vállalkozások számának stagnálása, majd csökkenése miatt. Az indikátor jelölése: E(G, I).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(G, I) Ezer lakosra vetített közép vállalkozások száma súlyozva PGI indexszel	8,00	4,92

A vendégéjszakák száma nagy mértékben nőtt az elmúlt két évben, mutatva, hogy a település turisztikai szektora milyen jelentős mértékben növekszik. A természethez kapcsolható látványosságok még nem érik el a hasonló méretű régióbeli településeken mért értékeket, de a nagy mértékű fejlődés látszik az indikátor változásában. Az indikátor jelölése: E(G, K).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2017	Dél-alföldi átlag 2017
E(G, K) Ezer lakosra vetített vendégéjszakák száma és a település a település területére vetített természeti látnivalók arányának szorzata	0,04	0,14

Az adottságai alapján megállapított adóerőképességénél 1,5-szer magasabb a ténylegesen beszedett iparüzési adó. Az országosan meghatározott szinthez képest jobban teljesítenek a helyben működő vállalkozások, mint az a település helyzetéből elvárható lenne. Az indikátor jelölése: E(G, J).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2017	Dél-alföldi átlag 2017
E(G, J) A beszedett HIPA és a település adóerőképességének aránya (%)	149,21	146,53

4.1.4 Innovációval kapcsolatos indikátorok

A helyi politikai élet jelzője az indikátor. Megegyezik a hasonló helyzetű városokban mért adatokkal és elmarad az országos átlagtól. A lakosság inaktivitását is jelzi. Az indikátor jelölése: E(I, P).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2017	Országos átlag
E(I, P) Képviselőtestületi jelöltek és a Képviselőtestületi helyek számának aránya (%)	30,56	49,74

2015-ben már alig alapítanak újonnan bejegyzett vállalkozásokat a városban. Azóta csökken a vállalkozások száma, ami figyelemre méltó, hiszen egy kedvezőtlen folyamat megindulását jelzi. A vállalkozási kedv növelése önmagában nem elegendő a változás eléréséhez. A szakképzett munkaerő nevelésének kialakítása, életszemlélet-váltás a munkához való hozzáállásban és a vállalkozások szerkezetét átnézve olyan vállalkozások fejlesztését is támogatni szükséges, mely átvezetné a település gazdaságát a modern mezőgazdaság irányában. Az indikátor jelölése: E(I, G).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(I, G) Bejegyzett vállalkozások számának változása ezer lakosra (db/1000 fő)	0,17	-5,01

A civilek aktivitása csak kismértékben marad el az országos átlagtól. A rendkívül gazdag éves eseményekben, és a kultúraszervezésben aktív szerepet vállalnak a civil szervezetek. Az indikátor jelölése: E(I, T).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(I, T) Ezer főre jutó civil szervezetek száma (db/1000 fő)	9,75	9,98

Az szélessávú internet hozzáférések száma nem összehasonlítható a 2015-ös adatokkal, mert a TEIR információs rendszerben megváltozott az adatközlés struktúrája. Az indikátor jelölése: E(I, I).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2015	Települési indikátor érték 2017
E(I, I) Száz főre jutó szélessávú internet hozzáférések száma (db/100 fő)	39,78	3,72

A lakosságtól elszállított szelektív hulladék mennyisége töredéke az összes elszállított települési szilárd hulladék mennyiségéhez képest. Ez a mutató messze elmarad a hasonló méretű dél-alföldi városokétól. A szelektív hulladék esetében meg kell vizsgálni a hulladékkezelő szervezetet, és a lakossági ismereteket, környezeti kulturáltságot. Az indikátor jelölése: E(I, K).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2017	Dél-alföldi átlag 2017
E(I,K) Elszállított szelektív hulladék aránya az összes elszállított szilárd hulladékhoz képest (%)	1,10	19,63

A helyi vállalkozások által elnyert fejlesztési források hányada az országos átlag tükrében igen alacsony, mindössze néhány százalék, vagyis a makói vállalkozások még nem voltak képesek sikerrel szerepelni a források bevonásában. Az országos átlaghoz képest a régió értékei sem magasak, és a járásban érzékelhető tendencia is nagyarányú csökkenést mutat. Két év elteltével a települési érték lecsökkent. Ennek lehet az oka, hogy a kiírt pályázatokból nem sikeres a pályázás, mert mást támogatnak, mint amire ebben a térségben igény mutatkozna. A másik ok, hogy a rendelkezésre álló forrásokat valamilyen oknál fogva nem képesek a helyi vállalkozások igénybe venni. Ez utóbbit támasztja alá, hogy a hasonló helyzetben lévő városok kétszer annyi forrást tudnak lehívni. Az indikátor jelölése: E(I, J).

Indikátor jele és neve	Települési indikátor érték 2017	Dél-alföldi átlag 2017
E(I, J) A helyi vállalkozások által elnyert fejlesztési források hányada az országos átlaghoz képest (%)	0,05	0,12

4.2 Helyi adatgyűjtés és elemzés

4.2.1 Helyszíni interjúk

Interjúkészítéskor az általános adatgyűjtés elemzésekor felmerülő kérdésekre kerestük a választ az alábbi témákban:

- Közmunkaprogrammal foglalkozó hivatali munkatárstól: a települési, járási munkaképes korú lakosság szerkezete, összetétele, lehetőségei a munkaerőpiacon.
- Az Ipari Parkban jelenlévő mezőgazdasági szektorhoz tartozó vállalkozásoknak megismerni a tapasztalatait.
- A parkon keresztül húzódó vasútvonal kihasználtsága a kereskedelemben.
- Határon átnyúló kapcsolatok mire terjednek ki, csak kulturális téren működnek vagy a település létrehozott-e gazdasági kapcsolatokat is?

- A járási központosításból adódóan meg tudja-e tartani az oktatási intézményeken keresztül beáramló munkaerőt a település vagy csak ugródeszka a városi oktatás?
- Milyen mértékben választják a fiatal családok a gazdálkodói életformát?
- Milyen a birtok szerkezet? Lehet-e optimalizálni valamilyen ösztönzéssel a birtok méreteket?

Az interjúkon gyűjtött információkat beépítettük jelen dokumentumba, illetve az akciótervbe. Minden beszélgetésről készült összefoglaló, amelyeket mellékletként csatoltunk a tanulmányhoz. A helyi munkatársak válaszai, beszámolói és személyes tapasztalatai megerősítették, illetve árnyaltabb formában tárták elénk az indikátorok változásaiból leszűrt következtetéseinket.

Czirbus Gábor alpolgármester úrral folytatott egyeztetés során ismertettük a vizsgálataink eredményét. Tájékoztatást kaptunk a beindult projektekről (szelektív hulladékgyűjtés, turisztikai együttműködés, Ipari Park fejlesztési pályázat stb.), melyek néhány indikátor értékének változását indokolják.

A megbeszélés során egyeztetett irányok mentén folytattuk a cselekvési terv kidolgozását.

4.2.2 A makói Ipari Park helyzete

Az Ipari Park 20 éve ad minden tekintetben optimális helyszínt az ideletelepülni akaró gazdasági szereplőknek. Mind stratégiailag, mind infrastruktúráisan megalapozott és a helyi adottságokra épülve végzik a telep fejlesztését. A helyszín kijelölés, az úthálózat, az inkubátorház, a gazdasági szektorok preferálása megfelelő, a térségben kiemelkedő. Ennek ellenére a vállalkozások betelepülése megtorpant vagy megállt.

4.2.3 A turisztika helyzete Makón

Az elmúlt 10 évben folyamatos fejlesztési terület a turisztika és hozzá kapcsolódó szolgáltatási területek. Közvetlen és közvetett eszközök segítségével mostanra húzó ágazatává vált a település gazdaságának. Közvetlen eszközök a turisztikai attrakciók fenntartása és létrehozása (Makovecz-épületek, Maros parti természetvédelmi létesítmények, vendéglátás létesítményei, vállalkozásai stb.). Közvetett eszközök a város infrastruktúrájának, ellátórendszereinek fenntartása és folyamatos korszerűsítése, az oktatási rendszer alkalmazkodó képességének megtartása a szükséges szakmák oktatásában.

Jelenleg is jelentős támogatást kap a település a turizmus fejlesztéséhez (pl. a Hagymatikum bővítése vagy a közös dél-alföldi turisztikai klaszter kialakításának szándéka) ami az ágazatot megerősíti és újabb munkahelyeket teremt.

Arra azonban feltétlenül figyelmet kell fordítani, hogy ne váljon kizárólagos gazdasági erőforrássá a turisztika, hiszen ez igen törékeny és érzékeny ágazat. Makó adottságait tekintve (itt találhatóak az ország legjobb termőhelyi adottságú területei) a mezőgazdaság és az erre épülő feldolgozóipar újra építése fontos feladata a település lakóinak, önkormányzatának és az államnak. A turizmus jól működő rendszere nagy segítség a másik két ágazat felélesztésének, a létrehozandó REL (Rövid Ellátó Rendszer) egyik értékesítési és marketing pontja lehet.

4.2.4 Az indikátorok swot logika szerinti csoportosítása

Az ilyen típusú elemzés azt teszi lehetővé, hogy tudatosítsa a döntéshozókban mely erőforrásokra támaszkodhatnak, mely erőforrásokat kell megerősíteni. A külső körülmények közül melyeket lehet befogni hajtóerőként és melyekre kell odafigyelni, mint veszélyeztető tényezőt a településfejlődés folyamatában.

A táblázatban csoportosított indikátorok értékei több tényezőből állnak, melyek mögöttes folyamatokra világíthatnak rá, így az egyes mutatókat többféle módon is be lehet sorolni a swot-logika alapján.

A SWOT analízis négy kategóriájába besorolva a makói adatokkal képzett indikátorokat azt tapasztaljuk, hogy a lényeges eltérést mutató indikátorok legnagyobb arányban a belső erőforrások változásaként jelennek meg. Az önkormányzati cselekvési tervnek tehát értelemszerűen ezeknek a területeknek a fejlesztésére, de legalább a leépülő folyamatok megállítására kell irányulnia (sötétszürke keretben kiemelve az ábrán).

Belső erők	Erősségek		Gyengeségek	
	EEG	Egy lakosra jutó évi nettó jövedelem (eFt)	EET	Munkanélküliségi ráta (%)
	EEI	A tömegközlekedéssel 30 percen belül elérhető lakossági közszolgáltatások száma. (db)	EEK	Egy lakosra jutó zöldfelület nagysága (m2/fő)
	EEJ	Új és módosított rendeletek aránya az összes rendelethez képest (%)	EHP	Az önkormányzat beruházási és fejlesztési kiadásainak megvalósult hányada a költségvetés előirányzatához képest (%)
	EHG	A helyi adóerő-képesség változása a GDP-növekedéséhez képest (%)	EHT	Munkanélküliek körében a tartós munkanélküliek aránya (%)
	EHI	Az önkormányzat használatában lévő informatikai eszközök átlagos életkora (év)	EGT	Adófizető munkaképes korú lakosság aránya (%)
	EHJ	Rendelkezésre álló stratégiai dokumentumok aránya a kötelező stratégiai dokumentumok számához képest (%)	EIG	Bejegyzett vállalkozások számának változása ezer lakosra (db/1000 fő)
	EGG	Egy vállalkozásra jutó bruttó hozzáadott érték. (eFt)	EIK	Elszállított szelektív hulladék aránya az összes elszállított szilárd hulladékhoz képest (%)
	EGI	Ezer lakosra vetített közép vállalkozások száma súlyozva PGI indexszel	EIJ	A helyi vállalkozások által elnyert fejlesztési források hányada az országos átlaghoz képest (%)
	EIT	Ezer főre jutó civil szervezetek száma (db/1000 fő)		
	EII	Száz főre jutó szélessávú internet hozzáférések száma (db/100 fő)		
Külső körülmények	Lehetőségek		Veszélyek	
	EEP	Kormányoldali polgármesterjelölt támogatottságának és jelölőszervezetének támogatottságának aránya (%)	EGP	Az egy lakosra vetített települési fejlesztési forrás összegének és az ország egy lakosára jutó országos fejlesztési forrás összegének aránya (%)
	EHK	Egy lakosra jutó környezetvédelmi beruházások összege (eFt/fő)- új: Környezetvédelmi beruházások összege osztva a ciklusból eltelt évekkel és szorozni 7-tel	EIP	Képviselőtestületi jelöltek és a Képviselőtestületi helyek számának aránya (%)
	EGK	Ezer lakosra vetített vendégéjszakák száma és a település a település területére vetített természeti látnivalók arányának szorzata		
	EGJ	A beszedett HIPA és a település adóerőképességének aránya (%)		

4.2.5 A fejlesztési irányokat meghatározó indikátorok kiválasztása

A fentiek alapján az alábbi hőtérképeken jeleníthetők meg az összehasonlítás eredményei. A helyi adatgyűjtés információival kiegészítve a megjelölt indikátorok kerültek előtérbe a hatékony cselekvés lehetőségének szempontjából.

4.2.6 Az elemzéshez felhasznált hőtérképek

A hőtérképeken vörös színnel kerültek kiemelésre a kiugróan magas, kék színnel a kiugróan alacsony értékek. Az elemzés során kiemelten foglalkoztunk ezen eltérésekkel, azonban ez kiegészült azon indikátorok vizsgálatával is, melyek eltérése nem volt jelentős, ám mégis rávilágítottak egy-egy folyamat vagy jelenség háttérére. A hőtérképek a települési, járási, régiós városi és országos adatok normalizálásával, majd skálázásával jöttek létre.

A táblázatokban kategóriánként először az eltérések számszerű értéke látható, majd alattuk a normalizált adatokból képzett hőtérképek

Makó Város:

Makó 2015/17	Életminőség		Szervezeti hatékonyság		Gazdaság-pénzügy		Innováció	
Politikai	E(E, P)	0,07	E(H,P)		E(G,P)	64,65	E(I,P)	0,00
Gazdasági	E(E, G)	68,74	E(H,G)	3583,18	E(G,G)	2780,43	E(I,G)	5,18
Társadalmi	E(E, T)	2,50	E(H,T)	21,84	E(G,T)	1,87	E(I,T)	0,23
Infrastrukturális	E(E, I)	0,00	E(H,I)	1,00	E(G,I)	3,08	E(I,I)	36,06
Környezetvédelmi	E(E, K)	0,49	E(H,K)	14466564,95	E(G,K)		E(I,K)	0,88
Jogi	E(E, J)	7,66	E(H,J)	9,09	E(G,J)		E(I,J)	0,23

Makó 2015/17	Életminőség		Szervezeti hatékonyság		Gazdaság-pénzügy		Innováció	
Politikai	E(E, P)	1,96	E(H,P)		E(G,P)	0,83	E(I,P)	0,00
Gazdasági	E(E, G)	-0,14	E(H,G)	-0,36	E(G,G)	0,45	E(I,G)	0,99
Társadalmi	E(E, T)	0,15	E(H,T)	-0,21	E(G,T)	-0,61	E(I,T)	0,87
Infrastrukturális	E(E, I)	-0,79	E(H,I)	2,64	E(G,I)	1,34	E(I,I)	0,26
Környezetvédelmi	E(E, K)	0,18	E(H,K)	3,72	E(G,K)		E(I,K)	-4,03
Jogi	E(E, J)	2,87	E(H,J)	-0,07	E(G,J)		E(I,J)	-0,75

Dél-Alföldi régióba tartozó városok:

Dél-Alföldi régiós városok	Életminőség		Szervezeti hatékonyság		Gazdaság-pénzügy		Innováció	
Politikai	E(E, P)	4,14	E(H,P)	16,10	E(G,P)	12,27	E(I,P)	0,28
Gazdasági	E(E, G)	13,80	E(H,G)	411,03	E(G,G)	2343,52	E(I,G)	5,44
Társadalmi	E(E, T)	0,33	E(H,T)	1,97	E(G,T)	0,00	E(I,T)	1,50
Infrastrukturális	E(E, I)	12,29	E(H,I)	0,75	E(G,I)	2,20	E(I,I)	4,07
Környezetvédelmi	E(E, K)	12,05	E(H,K)	248682,51	E(G,K)	0,10	E(I,K)	18,53
Jogi	E(E, J)	4,51	E(H,J)	45,45	E(G,J)	2,68	E(I,J)	0,07

Dél-Alföldi régiós városok	Életminőség		Szervezeti hatékonyság		Gazdaság-pénzügy		Innováció	
Politikai	E(E, P)	-0,14	E(H,P)	-0,51	E(G,P)	-0,77	E(I,P)	-0,05
Gazdasági	E(E, G)	0,26	E(H,G)	-0,32	E(G,G)	0,88	E(I,G)	-1,82
Társadalmi	E(E, T)	0,16	E(H,T)	0,24	E(G,T)	-0,18	E(I,T)	-0,80
Infra-strukturális	E(E, I)	0,89	E(H,I)	-0,34	E(G,I)	-1,59	E(I,I)	-1,13
Környezet-védelmi	E(E, K)	-1,06	E(H,K)	1,79	E(G,K)	-0,45	E(I,K)	-1,09
Jogi	E(E, J)	-0,18	E(H,J)	0,88	E(G,J)	1,14	E(I,J)	-1,13

Országos összevetés:

Országos	Életminőség		Szervezeti hatékonyság		Gazdaság-pénzügy		Innováció	
Politikai	E(E, P)	77,30	E(H,P)	114,01	E(G,P)	13,46	E(I,P)	19,19
Gazdasági	E(E, G)	191,61	E(H,G)	375,74	E(G,G)	6091,48	E(I,G)	8,05
Társadalmi	E(E, T)	3,56	E(H,T)	21,45	E(G,T)	3,50	E(I,T)	1,46
Infrastrukturális	E(E, I)	9,38	E(H,I)	1,28	E(G,I)	0,27	E(I,I)	1,48
Környezetvédelmi	E(E, K)	5,06	E(H,K)	230708,21	E(G,K)		E(I,K)	1,53
Jogi	E(E, J)	15,35	E(H,J)	31,89	E(G,J)		E(I,J)	1,32

Országos	Életminőség		Szervezeti hatékonyság		Gazdaság-pénzügy		Innováció	
Politikai	E(E, P)	1,53	E(H,P)	-0,32	E(G,P)	0,30	E(I,P)	-0,87
Gazdasági	E(E, G)	1,39	E(H,G)	-0,89	E(G,G)	1,18	E(I,G)	-0,60
Társadalmi	E(E, T)	-0,59	E(H,T)	1,12	E(G,T)	0,40	E(I,T)	0,15
Infrastrukturális	E(E, I)	1,19	E(H,I)	0,58	E(G,I)	0,06	E(I,I)	-0,13
Környezetvédelmi	E(E, K)	-0,17	E(H,K)	0,03	E(G,K)	-0,09	E(I,K)	-0,26
Jogi	E(E, J)	0,57	E(H,J)	1,01	E(G,J)	0,19	E(I,J)	-0,20

2015-ös járási értékekkel való összevetés:

2015-ös járási	Életminőség		Szervezeti hatékonyság		Gazdaság-pénzügy		Innováció	
Politikai	E(E, P)	85,23	E(H,P)	212,33	E(G,P)	35,46	E(I,P)	13,41
Gazdasági	E(E, G)	227,23	E(H,G)	382,88	E(G,G)	7190,49	E(I,G)	9,67
Társadalmi	E(E, T)	2,96	E(H,T)	31,35	E(G,T)	8,57	E(I,T)	1,33
Infrastrukturális	E(E, I)	9,21	E(H,I)	0,07	E(G,I)	0,38	E(I,I)	4,49
Környezetvédelmi	E(E, K)	9,26	E(H,K)	554708,28	E(G,K)		E(I,K)	1,09
Jogi	E(E, J)	9,41	E(H,J)	59,96	E(G,J)		E(I,J)	0,03

2015-ös járási	Életminőség		Szervezeti hatékonyság		Gazdaság-pénzügy		Innováció	
Politikai	E(E, P)	-0,36	E(H,P)		E(G,P)	-0,35	E(I,P)	-0,77
Gazdasági	E(E, G)	1,71	E(H,G)	-0,80	E(G,G)	2,28	E(I,G)	-0,41
Társadalmi	E(E, T)	-0,17	E(H,T)	1,25	E(G,T)	1,19	E(I,T)	-0,17
Infrastrukturális	E(E, I)	1,59	E(H,I)	-0,33	E(G,I)	-0,72	E(I,I)	2,47
Környezetvédelmi	E(E, K)	-0,53	E(H,K)	-0,11	E(G,K)	-0,60	E(I,K)	3,61
Jogi	E(E, J)	-2,08	E(H,J)	1,83	E(G,J)		E(I,J)	3,58

2017-es járási értékekkel való összevetés:

2017-es járási	Életminőség		Szervezeti hatékonyság		Gazdaság-pénzügy		Innováció	
Politikai	E(E, P)	78,50	E(H,P)	10,87	E(G,P)	11,07	E(I,P)	13,41
Gazdasági	E(E, G)	157,76	E(H,G)	1869,69	E(G,G)	6704,93	E(I,G)	4,55
Társadalmi	E(E, T)	0,05	E(H,T)	17,00	E(G,T)	3,04	E(I,T)	1,94
Infrastrukturális	E(E, I)	8,53	E(H,I)	4,67	E(G,I)	1,27	E(I,I)	2,91
Környezetvédelmi	E(E, K)	6,43	E(H,K)	441553,77	E(G,K)	0,03	E(I,K)	0,16
Jogi	E(E, J)	13,79	E(H,J)	48,41	E(G,J)	27,80	E(I,J)	0,05

2017-es járási	Életminőség		Szervezeti hatékonyság		Gazdaság-pénzügy		Innováció	
Politikai	E(E, P)	1,57	E(H,P)	-1,16	E(G,P)	2,74	E(I,P)	0,58
Gazdasági	E(E, G)	-0,03	E(H,G)	1,04	E(G,G)	0,58	E(I,G)	0,70
Társadalmi	E(E, T)	0,80	E(H,T)	2,31	E(G,T)	0,63	E(I,T)	2,73
Infrastrukturális	E(E, I)	-0,35	E(H,I)	3,61	E(G,I)	3,57	E(I,I)	-0,42
Környezetvédelmi	E(E, K)	0,79	E(H,K)	1,76	E(G,K)	0,70	E(I,K)	2,84
Jogi	E(E, J)	-0,39	E(H,J)	0,48	E(G,J)	-0,78	E(I,J)	0,00

4.3 Az elemző szakasz összefoglalása

Az indikátorok elemzésének két fontos eredményét kell kiemelni: a munkaerő helyzetével és a vállalkozásokkal kapcsolatos következtetéseket. A munkaerő mennyiségi és minőségi szerkezeti állapota olyan helyzetű vagy afelé tart, hogy akadályozza a gazdasági folyamatok megfelelő ütemű működését. A vállalkozások tőkeerőssége valamint a gazdasági szektorokban elfoglalt helyzetük jelenleg egy olyan állapotot jelenít meg, ami a modernizált gazdasági szerkezet felé való átalakulás kiindulópontja lehet.

A dokumentum második felében az elemzésre épülő akciótervet mutatjuk be.

5 Makó város fejlesztési program

5.1 Önkormányzati eszközrendszer

A magyar önkormányzatokat tekintve a szerteágazó szereprendszer több, eltérő karakterisztikájú eszközrendszerrel párosul. Az eszközök egymás hatását erősíteni és gyengíteni egyaránt képesek. A vizsgálat során a politikai, tulajdonosi, normaalkotó, hatósági, piaci, foglalkoztató és kommunikátor szerepkör került elkülönítésre. Minden szerepkörhöz különböző eszközök tartoznak, melyek hatóköre szintén eltérő. A szerepkörökhöz az alábbi eszközök rendelkezhetők.

Az elsődleges szerep a **politikai**, melynek eszközei: stratégia tervezés (IVS, településfejlesztési és vagyongazdálkodási stratégia, közoktatási intézkedési terv stb.), más településekkel való megállapodások (testvér-települési, társulási szerződések, EGTC alapítás), lobbiszerep mint tőke bevonás eszköze, illetve helyi közösségekkel való kapcsolattartás.

A **tulajdonosi** szerep eszközei: a közösség vagyonával történő gazdálkodás, azaz az önkormányzat tulajdonában lévő ingó és ingatlanvagyon, a társasági tulajdonrészek kezelése, és természetesen az ingatlanok karbantartása, fejlesztése is.

A **normaalkotás** eszközei: a jogszabályalkotás, például a helyi adókról, az állattartásról vagy a helyi építés szabályairól szóló rendeletek megalkotása.

A **hatósági** eszközök körébe tartoznak bizonyos árhatósági (víz és szennyvíz, távhő- illetve közétkeztetési térítési díj) kérdések és több, helyi felügyeleti ellenőrzési funkció, mivel meghatározott esetben és általában közvetve helyi hatósággént lépnek fel és érvényesítik a helyi közösség érdekeit, ellenőrzik a szabályok betartását.

Foglalkoztatói eszközök: mivel települések legtöbbször a legnagyobb foglalkoztató az Önkormányzat, ilyen formán jelentős befolyással bír a települési munkahelyek kínálatának bővítése (vagy szűkítése) által.

Végül, de nem utolsó sorban az önkormányzat **kommunikátor**. Kommunikál a lakosság és a külső tényleges és reménybeli partnerek (vendégek, befektetők) felé egyaránt, például a

településmarketing (elkülönítve az érdekképviseléttől) vagy a települési attitűd befolyásolás eszközökkel.³

5.2 Eszköz-hatás mátrix

A létrejött mátrix feltárja a kapcsolódási pontokat az egyes eszközök alkalmazása és a befolyásolt külső tényezők között. A kirajzolódó mintázatok megmutatják, hogy az adott önkormányzati eszköz mennyire hatékonyan alkalmazható egy bizonyos külső tényező befolyásolására – minél hatékonyabban, annál sötétebb piros és magasabb érték.

Eszközök/Külső tényezők	Politikai	Gazdasági	Társadalmi	Infrastrukturális	Környezetvédelmi	Jogi	Σ Eszközök előfordulása	Alkalmazás aránya
Politikai	15	40	45	17	12	0	129	30%
Kommunikátor	3	46	50	15	18	0	132	30%
Normaalkotó	0	7	6	5	1	0	19	4%
Hatósági	0	4	4	1	0	1	10	2%
Tulajdonosi	0	32	32	19	8	3	94	22%
Foglalkoztatói	0	23	24	3	1	0	51	12%
Összesen	18	152	161	60	40	4	435	100%

1. ábra - Eszköz-hatás mátrix, forrás: Lendvay Endre [2017]: *Komplex szemlélet a helyi gazdaságfejlesztésben*

5.3 A módszertan alapján az indikátorokhoz kapcsolt önkormányzati eszközök

Kiválasztva az elemzés eredményeként előtérbe került indikátorok közül az átlagtól valamilyen irányba eltérőeket, hozzárendeltük az önkormányzat eszközeit csoportosító szerepköröket.

Az alábbi táblázatok összefoglalják, mely indikátorok milyen eszközökkel befolyásolhatóak hatékonyan.

³Lendvay Endre [2017]: *Komplex szemlélet a helyi gazdaságfejlesztésben*, Comitatus: Önkormányzati szemle, 222. szám, 2017. tavasz, http://www.mrtt.hu/files/comitatus/comitatus_2017_tavasz.pdf - letöltés dátuma: 2017. december 1.

Munkaerő:

EET munkanélküliségi ráta 4,38%	EHT tartós munkanélküliek arány a munkanélküliek körében 47,81 %
Társadalom	Társadalom
Kommunikátor	Kommunikátor
Politikai	Politikai
Tulajdonosi	Tulajdonosi
Foglalkoztatói	Foglalkoztatói

Vállalkozások:

EHG helyi adóerőképesség változása a GDP-hez képest 2- szeres	EIG bejegyzett vállalkozások száma -5,0
Gazdaság	Gazdaság
Kommunikátor	Kommunikátor
Politikai	Politikai
Tulajdonosi	Tulajdonosi
Foglalkoztatói	Foglalkoztatói
EGG bruttó hozzáadott érték vállalkozásonként 8516,85 eFt	
Gazdaság	
Kommunikátor	
Politikai	
Tulajdonosi	
Foglalkoztatói	

Fejlesztési források:

EGP település által lehívott forrás 44,26 %	EHP beruházási és fejlesztési források tervezhetősége 68,32 %
Politika	Politika
Politikai	Politikai
Kommunikátor	Kommunikátor

EIJ helyi vállalkozások által elnyert források 0,05
Jog
Tulajdonosi
Hatósági

Környezetvédelem:

EIK szemét szelektíven gyűjtött aránya
Környezetvédelem
Kommunikátor
Politikai
Tulajdonosi

Vannak eszközök, melyek több indikátorra is hatással vannak, ezért többször megemlítiük ezeket.

5.3.1 E(E, T) – munkanélküliségi ráta (4,38%)

Az érték túl alacsony volta már akadályozhatja a gazdaság megfelelő ütemű működését.

Mennyiségi és minőségi problémákat is takar az indikátor érték a munkaerőpiac állapotát illetően, melyeket az elemzési részben egyéb adatok megvizsgálása is alátámasztott.

Az indikátor a külső tényezők közül a társadalom által befolyásoltak közé tartozik, melyekre az eszköz-hatás mátrix alapján, rangsor szerint az alábbi szerepkörökben hozott intézkedések gyakorolják a legnagyobb hatást:

- Kommunikátor
- Politikai
- Tulajdonosi
- Foglalkoztatói

Kommunikátor szerepkörben végrehajtható feladatok:

- „Makón élni jó” üzenet folyamatos közvetítése a helyieknek és a környékbelieknek is, lehet ez iskolai művészeti pályázatok, irodalmi estek, kultúrtörténeti műhelyek témája.

- A családok megerősítése, támogatása, szellemi és erkölcsi síkon is, tudatosítva, hogy a gyermek érték. Helyi szolgáltatások igénybevételéhez kedvezmény a gyerekeseknek, olyan rendezvények szervezése, ahol lányok találkoznak gyermeket nevelő édesanyákkal, akik beszámolnak, mennyi öröm rejlik a család és a gyerekek körüli feladatokban. Háztartásvezetési és családi életre nevelés (drámapedagógia eszközeivel) tanfolyamok középiskolásoknak.

Politikai szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Makó szerepének pontosítása és határozott körülírása a térségben. Sok stratégiai dokumentum foglalkozik a szűkebb és tágabb térség helyzetével, újrászervezésével. Nem versenyhelyzetet kell keresni a többi térségi szereplővel, hanem együttműködést, ami minden szereplőnek nyertes helyzetet teremt.
- Társulások létrehozása vagy kapcsolódás hozzájuk azokon a területeken, melyek megoldása túlmutat az önkormányzat hatóterületén.
- Életmód marketing kidolgozása gyerekkortól, hogy a rögzülni látszó munkamentes életvitelen túl tudjanak lépni az ilyen háttérből érkezők.
- A környező (határon túli) területek munkaerő-piaci helyzetének feltérképezése, a város sokszínűsége lehetővé teszi a gyors integrálódását a betelepülő környező nemzetiségeknek.

Tulajdonosi szerepkörben végrehajtható feladatok:

- A szolgáltató szektoron kívül, a mezőgazdasági és (feldolgozó)ipari szektorban is olyan vállalkozás létrehozása, mely a szektor fejlődését segíti elő, mintegy katalizátorként működve.

Foglalkoztatói szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Közmunkaprogram csak olyanok számára adjon munkalehetőséget, akik szociálisan erre valóban rászorulnak.
- Javaslat kidolgozása a közmunkára vonatkozó jogszabály olyan módosítására, mely nem teszi lehetővé az egész életen át ebben a foglalkoztatási formában való rögzülést.

5.3.2 E(H, T) – tartós munkanélküliek aránya a munkanélküliek körében 47,81 %, 350 fő

Az érték jelentősen emelkedett a két évvel előtti vizsgálathoz képest, mely arra utal, hogy csökken a tartalék a munkanélküliségben a képzett munkaerő kifejlesztéséhez.

Az indikátor a külső tényezők közül a társadalom által befolyásoltak közé tartozik, melyekre az eszköz-hatás mátrix alapján, rangsor szerint az alábbi szerepkörökben hozott intézkedések gyakorolják a legnagyobb változtató hatást:

- Kommunikátor
- Politikai
- Tulajdonosi
- Foglalkoztatói

Kommunikátori szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Az érintett csoport felé az egészséges életvitel elemeinek kommunikációja, folyamatos mentori tevékenységgel.
- A településért vagy a településen tevékenykedők, dolgozók eredményeinek a fiatalok elé célként való kitűzése.
- A családok elismerése, megerősítése, támogatása a helyes munkához való hozzáállás megtanításában.

Politikai szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Társulások létrehozása vagy kapcsolódás hozzájuk azokon a területeken, melyek megoldása túlmutat az önkormányzat hatóterületén.
- Életmód marketing kidolgozása gyerekkortól, hogy a rögzülni látszó munkamentes életvitelen túl tudjanak lépni az ilyen háttérből érkezők.
- Kapcsolatfelvétel a tartós munkanélküliséget sikeresen kezelő önkormányzatokkal, olyan eszközök megismerése érdekében, melyek hatékonyak a probléma kezelésére.
- Megelőzőként a „Makó számít Rád” programok folyamatos fenntartása és a középfokú beiskolázásra való kiterjesztése kollégiumi programokkal.

Tulajdonosi szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Csak a munkaszervezés szempontjából indokolt álláshelyek fenntartása a közmunkaprogramban.
- Az önkormányzat saját cégeiben gyakorlati hely biztosítása a tanulók számára.

Foglalkoztatói szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Közmunkaprogram csak olyanok számára adjon munkalehetőséget, akik szociálisan erre valóban rászorulnak.
- A folyamatos foglalkoztatás mellett javasolt bevezetni olyan, kötelező képzéseken való részvétel, melyeken akár szakmai, akár életmódbeli ismeretei bővülnek a közmunkában bennragadt szereplőknek.
- Javaslat kidolgozása a közmunkára vonatkozó jogszabály olyan módosítására, mely nem teszi lehetővé az egész életen át ebben a foglalkoztatási formában való rögzülést.

5.3.3 E(H, G) – helyi adóerőképesség változása a GDP-hez képest, 2-szeres

Az érték jelentősen csökkent a két évvel ezelőtti vizsgálathoz képest, melynek oka, hogy a betelepült nagyméretű vállalkozások kiugró mértékben növelték a befizetett helyi iparűzési adót. Az adóerőképesség csökkenése ugyanakkor szélesebbre tárja az elérhető fejlesztési források kínálatát.

Az indikátor a külső tényezők közül a gazdaság által befolyásoltak közé tartozik, melyekre az eszköz-hatás mátrix alapján, rangsor szerint az alábbi szerepkörökben hozott intézkedések gyakorolják a legnagyobb hatást:

- Kommunikátor
- Politikai
- Tulajdonosi
- Foglalkoztatói

Kommunikátori szerepkörben végrehajtható feladatok:

- A sikeres, helyi munkaerőt foglalkoztató, képző vállalkozások elismerése, amelyek révén az önkormányzat által beszedhető helyi iparűzési adó mértéke emelkedik.
- A szolgáltató szektor vállalkozásainak látókörébe helyezni a létező és kifejlesztendő helyi termékkínálatot, melyeket tevékenységeik révén szélesebb piachoz juttathatnak.

Politikai szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Vállalkozókból álló, vállalkozói érdekeket képviselő helyi szervezetek létrehozása, összehangozása, facilitátori szerep felvállalása az együttműködés érdekében.
- Vállalkozói életpályamodell kidolgozása, elsősorban a mezőgazdasági és feldolgozóipari szektorban.

Tulajdonosi szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Olyan vállalkozás létrehozása, melyben az önkormányzat társasági tagként katalizátori szerepet tölt be.
- Vállalkozási minták kidolgozása a rövid ellátó láncok kiépítéséhez, feladatkör, piacterület meghatározásával.
- Társasági részvállalással életre hívni a helyi termék „hub”-ot, mely csökkenti a mezőgazdasági szektor szereplőinek egyedi kockázatvállalását.

Foglalkoztatói szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Közmunkaprogramból célzott képzésekkel a vállalkozások által felvehető munkaerő kibocsátása.
- A szükséges munkaerő térségi szintű felderítése, helybeni letelepítése.
- A határon túli területek munkaerőpiacáról a szükséges munkavállalók vonzása, letelepedési és integrálódási lehetőségekkel.

5.3.4 E(I, G) – bejegyzett vállalkozások száma -5,0

Az érték csökkent a két évvel ezelőtti vizsgálathoz képest, amikor még stagnált a vállalkozások száma. Az indikátor többféle, háttérben húzódó ok miatt változhatott kedvezőtlen irányban, a két legfontosabb: a munkaerőpiac helyzete és a vállalkozási tőke hiánya.

Az indikátor a külső tényezők közül a gazdaság által befolyásoltak közé tartozik, melyekre az eszköz-hatás mátrix alapján, rangsor szerint az alábbi szerepkörökben hozott intézkedések gyakorolják a legnagyobb hatást:

- Kommunikátor
- Politikai
- Tulajdonosi
- Foglalkoztatói

Kommunikátori szerepkörben végrehajtható feladatok:

- A vállalkozni vágyók a település vezetésével közösen tudják megerősíteni a helyi gazdaságot, a „nem vagy egyedül” közösségi érzés erősítése.
- Folyamatosan fenntartani a figyelmet a rendelkezésre álló, vállalkozásokat támogató pályázati, adminisztratív és szolgáltatási lehetőségek iránt, bátorítani a helyi vállalkozásokat azok igénybevételére.

Politikai szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Folyamatos lobbizási tevékenység a racionálisan elérhető források kiírásáért.
- Szegedi Tudományegyetem kutató-fejlesztő munkájához kapcsolódó vállalkozások megtelepítése a kedvező mezőgazdasági adottságok és még jelenlévő mezőgazdasági termelésben szerzett szaktudás okán.

Tulajdonosi szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Termékvédelmi rendszer kidolgozása a helyi termékekre. A helyi termékek körének és tulajdonságainak pontos meghatározása. A termék nyomon követhetőségének igazolása, mely nélkül nem kaphat „helyi” megjelölést.

- A meglévő inkubátorház szolgáltatásainak felülvizsgálata, tud-e még valamiben az induló vállalkozások segítségére lenni.

Foglalkoztatói szerepkörben végrehajtható feladatok:

- A megtelepített vállalkozások, a saját kapcsolataik révén hozzák magukkal a szakképzett munkaerő egy részét, ennek a munkaerőnek a helyben tartása.

5.3.5 E(G, G) – bruttó hozzáadott érték vállalkozásonként 8516,85 eFt

Az érték emelkedett a két évvel ezelőtti vizsgálathoz képest, amikor már szintén magas volt a más településeken mért adatok átlagához képest. Az indikátor értéke jól prosperáló vállalkozásokra utal, de mindenképpen torzító tényező a nagyvállalkozások hozzáadott értéke.

Az indikátor a külső tényezők közül a gazdaság által befolyásoltak közé tartozik, melyekre az eszköz-hatás mátrix alapján, rangsor szerint az alábbi szerepkörökben hozott intézkedések gyakorolják a legnagyobb hatást:

- Kommunikátor
- Politikai
- Tulajdonosi
- Foglalkoztatói

Kommunikátori szerepkörben végrehajtható feladatok:

- A gazdasági szerkezet egyensúlyának megőrzésére irányuló településmarketing, a turisztika mellett a mezőgazdasági és feldolgozóipari eredmények is önálló értékekként jelenjenek meg.

Politikai szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Folyamatos lobbizási tevékenység a racionálisan elérhető források kiírásáért, melyek célzottan a most fejletlen vagy sorvadó gazdasági részeket mozdítanák előre.

- Szegedi Tudományegyetem kutató-fejlesztő munkájához kapcsolódó vállalkozások megtelepítése a kedvező mezőgazdasági adottságok és még jelenlévő mezőgazdasági termelésben szerzett szaktudás okán.

Tulajdonosi szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Termékvédelmi rendszer kidolgozása a helyi termékekre. A helyi termékek körének és tulajdonságainak pontos meghatározása. A termék nyomon követhetőségének igazolása, mely nélkül nem kaphat „helyi” megjelölést.
- A meglévő inkubátorház szolgáltatásainak felülvizsgálata, tud-e még valamiben a működő vállalkozások segítségére lenni.

Foglalkoztatói szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Közmunkások számára meghirdetett, de azok által fel nem töltött képzések megnyitása a foglalkoztatottak felé, vállalkozások felé, hogy más képesítéshez juthassanak az erre nyitott munkavállalók.

5.3.6 E(G, P) – település által lehívott egy lakosra jutó forrás mértéke az országos értékhez képest 44,26 %

Az érték radikálisan csökkent a két évvel ezelőtti vizsgálathoz képest, ami akkor meghaladta az országos átlagot. Az indikátor értéke magában hordozza a lezajlott nagy beruházások befejeződését és a vállalkozások alacsony abszorpciós képességét is.

Az indikátor a külső tényezők közül a politika által befolyásoltak közé tartozik, melyekre az eszköz-hatás mátrix alapján, rangsor szerint az alábbi szerepkörökben hozott intézkedések gyakorolják a legnagyobb hatást:

- Politikai
- Kommunikátor

Politikai szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Összehangolni a helyben elérni kívánt célokat az országosan kitűzött irányokkal.

- Az újrendeződő térségi struktúrába való beilleszkedés és a város szerepkörének pontos kijelölése.
- Folyamatos lobbizási tevékenység a racionálisan elérhető források kiírásáért, melyek célzottan a most fejletlen vagy sorvadó gazdasági részeket mozdítanák előre.
- Szegedi Tudományegyetem kutató-fejlesztő munkájához kapcsolódó vállalkozások megtelepítése a kedvező mezőgazdasági adottságok és még jelenlévő mezőgazdasági termelésben szerzett szaktudás okán.

Kommunikációs szerepkörben végrehajtható feladatok:

- A megalakult helyi vállalkozási csoportok segítése az együttműködésben helyszíni biztosításával, facilitációs szerepkör felvállalásával.
- Vállalkozási ismeretek bővítésével foglalkozó képzések, ismertetők, tájékoztatások szervezése. Ilyen témájú anyagok, szakismeretek rendelkezésre bocsátása vállalkozóknak.

5.3.7 E(I, J) – helyi vállalkozások által elnyert források aránya az országos mértékhez képest, 0,05

Az érték jelentős mértékben csökkent a két évvel ezelőtti vizsgálathoz képest, az indikátor már akkor sem érte el az országos átlagot. A mutató értéke arra utal, hogy a vállalkozások nagyon csekély arányban részesülnek a településre lehívható forrásokból.

Az indikátor a külső tényezők közül a jog által befolyásoltak közé tartozik, melyekre az eszköz-hatás mátrix alapján, rangsor szerint az alábbi szerepkörökben hozott intézkedések gyakorolják a legnagyobb hatást:

- Tulajdonosi
- Hatósági

Tulajdonosi szerepkörben végrehajtható feladatok:

- A pályázatok által biztosított források adminisztratív elérésének elősegítése, pályázati szakember foglalkoztatásával, úgy, hogy a vállalkozók számára is tud pályázatot írni vagy tanácsot adni.

- Az önkormányzati források lehívásakor konzorciumot szervezni a megvalósítandó, beruházáshoz kapcsolódó források vállalkozások általi lehívásához.

Hatósági szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Helyi termékvédelmi rendszer kidolgozása, terméklista, védettség alá tartozás feltételeinek meghatározása, minőség fenntartása hosszú távon. Ahogyan a „Best of Makó” védjegy már kidolgozásra került.
- Akár az illetékes hatósággal is együttműködve, a helyi védjegy igazi tartalmának megőrzése, ellenőrizetlen minőségű áruk kizárása erről a területről.

5.3.8 E(H, P) – tervezett és teljesített beruházási és fejlesztési kiadások aránya, 68,32 %

Az érték csökkent a két évvel ezelőtti vizsgálathoz képest. Az indikátort két tényező befolyásolja erőteljesen, az elérhető források időbeli lehívhatósága, a helyi megvalósítás üteme.

Az indikátor a külső tényezők közül a politika által befolyásoltak közé tartozik, melyekre az eszköz-hatás mátrix alapján, rangsor szerint az alábbi szerepkörökben hozott intézkedések gyakorolják a legnagyobb változtató hatást:

- Politikai
- Kommunikátor

Politikai szerepkörben végrehajtható feladatok:

- Folyamatos lobbizási tevékenység a racionálisan elérhető források kiírásáért.
- A stratégiai tervek kidolgozásakor illeszkedni a térségi elképzelések rendszerébe.
- A városnál nagyobb, járási területben gondolkodni, ami az erőforrások bővülését eredményezi.

Kommunikátori szerepkörben végrehajtható feladatok:

- A beruházási és felújítási folyamat követhetőségének biztosítása, a változásokhoz való alkalmazkodás ismertetése.
- A beruházások és felújítások megfelelő értéken való megjelenése a település feladatai között, rávilágítva az általuk elérni kívánt távoli célokra is.

5.3.9 E(I, K) – szelektíven gyűjtött hulladék aránya a településen, 1,10

Az érték jelentősen emelkedett a két évvel ezelőtti vizsgálathoz képest, ami az idén megindult szelektív hulladékgyűjtési program bevezetésének is eredménye. Az indikátor értéke elmarad még az országos átlagtól, de a növekedés már most is sok lehetőséget rejt mind a környezetvédelem, mind a társadalom fejlődése szempontjából.

Az indikátor a külső tényezők közül a környezetvédelem által befolyásoltak közé tartozik, melyekre az eszköz-hatás mátrix alapján, rangsor szerint az alábbi szerepkörökben hozott intézkedések gyakorolnak a legnagyobb változtató hatást:

- Kommunikátor
- Politikai
- Tulajdonosi

Kommunikátor szerepkör

- A környezeti kultúráltság növekedése része a társadalom fejlődésének, ezért a nevelés egyik eszközeként folyamatosan felszínen kell tartani a témát, mert ezzel a családokhoz is el lehet érni a diákságon túl.

Politikai szerepkör

- A kötelező feladatellátás megvalósítása mellett lehet gazdasági erőforrássá tenni a településfenntartás ezen szegmensét, akár térségi méretekben gondolkodva a megoldásról.
- A helyi közösségeket, és rajtuk keresztül a lakosságot érdekeltté tenni a környezet megőrzésében különféle akciók keretén belül, melynek végrehajtása a közösségek számára anyagi támogatást jelentenek.

- Folyamatos lobbizási tevékenység az egészséges élelmiszert termelő mezőgazdaságot támogató intézkedésekért.

Tulajdonosi szerepek

- A hulladék, mint értékes nyersanyag, jövedelemként is megjelenhet az önkormányzat bevételei között.
- A kommunális és a szelektív módon elszállított hulladék szolgáltatási díjának markáns szétválasztása.

5.3.10 A kiemelten vizsgált indikátorok megoszlása külső tényezők szerint

A részletes eszközvizsgálat alá vont indikátorok a település életét is befolyásoló külső tényezők szerint az alábbi táblázatban láthatóak összefoglalva:

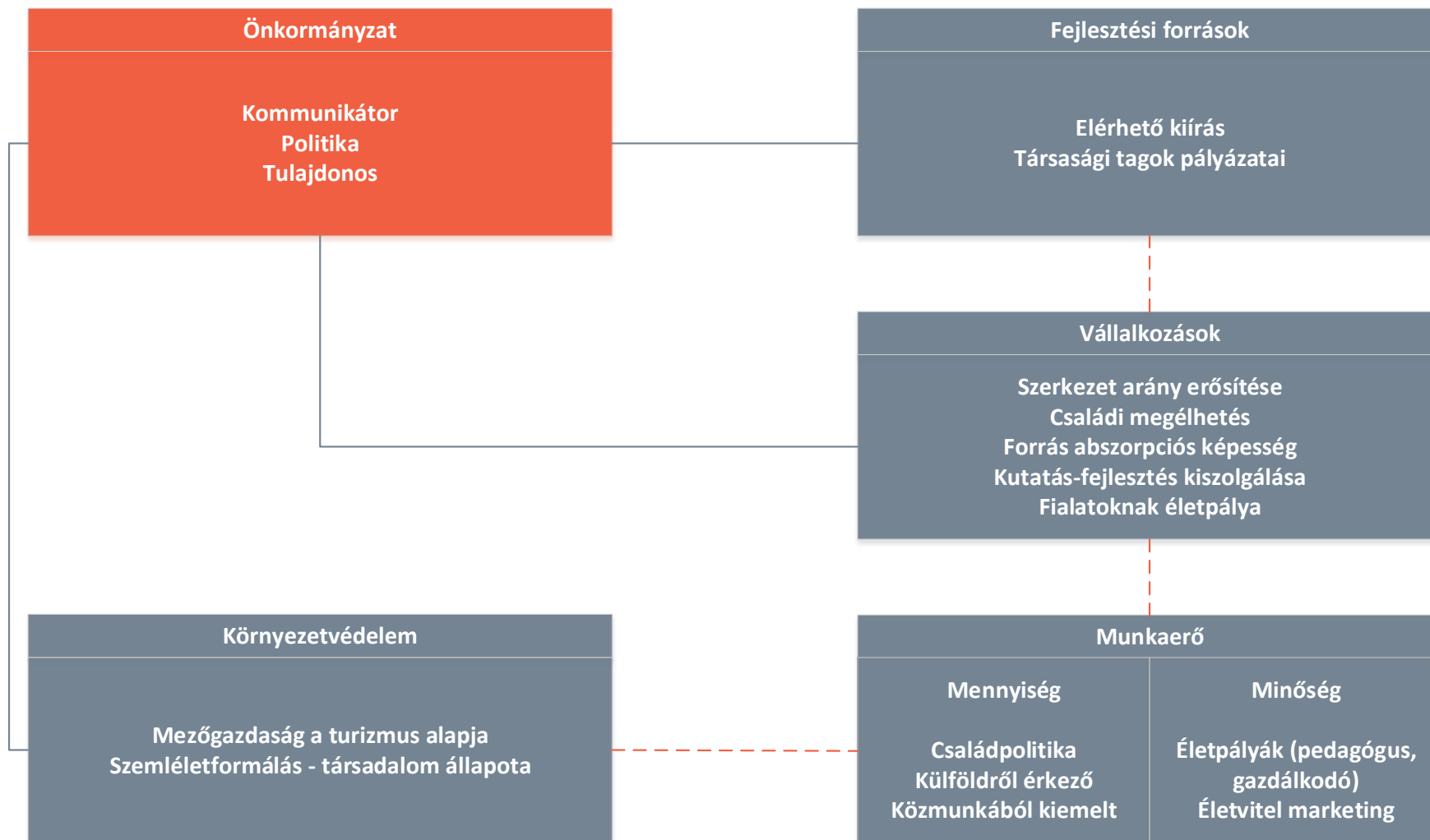
Külső tényezők	Indikátor mennyisége (db)
Politika	2
Gazdaság	3
Társadalom	2
Infrastruktúra	0
Környezetvédelem	1
Jogi	1

Az elemzés fontos eredménye, hogy a település infrastrukturális környezete az országos, de még a hasonló kategóriájú településekkel összehasonlítva is jó, vagy magasabb szinten áll azokhoz képest. A két évvel ezelőtt mért adatokhoz képest enyhe növekedés tapasztalható. Ez persze nem azt jelenti, hogy nem szükséges új beruházásokat vagy felújításokat indítani, hanem azt, hogy a település ellátási rendszerei jól működnek és időarányosan fejlődnek. A jól működő gazdaság alapfeltétele a megfelelő szintű ellátási rendszer.

5.3.11 A kiemelten vizsgált indikátorok által lehatárolt beavatkozási területek

Cselekvési terület	Indikátor mennyisége (db)
Munkaerő	2
Vállalkozások	4
Fejlesztési források	2
Környezetvédelem	1

Az alábbim 2. ábrán azt szemléltettük, hogy a fenti cselekvési területek milyen kapcsolatban állnak egymással és az önkormányzattal:

A kiválasztott indikátorok hatékony megváltoztatását segítő eszköztár és a cselekvési területek metszete adja az akcióterv elemeit. Az egyes cselekvési területekhez összegyűjtjük, milyen feladatok végrehajtása eredményezhet változást.

5.3.12 Munkaerő

Kommunikátor szerepkör

- „Makón élni jó” üzenet folyamatos közvetítése a helyieknek és a környékbelieknek is, lehet ez iskolai művészeti pályázatok, irodalmi estek, kultúrtörténeti műhelyek témája.
- A családok megerősítése, támogatása, szellemi és erkölcsi síkon is, tudatosítva, hogy a gyermek érték. Az érintett csoport felé folyamatos mentori tevékenységgel kommunikálni az egészséges életvitel elemeit, a helyes munkához való hozzáállás megtanításában.
- A településért vagy a településen tevékenykedők, dolgozók eredményeinek a fiatalok elé célként való kitűzése.

Politikai szerepkör

- Makó szerepének pontosítása és határozott körülírása a térségben. Sok stratégiai dokumentum foglalkozik a szűkebb és tágabb térség helyzetével és újrászervezésével. Nem versenyhelyzetet kell keresni a többi térségi szereplővel, hanem együttműködést, ami minden szereplőnek nyertes helyzetet teremt.
- Társulások létrehozása vagy kapcsolódás hozzájuk azokon a területeken, melyek megoldása túlmutat az önkormányzat hatóterületén.
- Életmód marketing kidolgozása gyerekkortól, hogy a rögzülni látszó munkamentes életvitelen túl tudjanak lépni az ilyen háttérből érkezők.
- A környező (határon túli) területek munkaerő-piaci helyzetének feltérképezése, a város sokszínűsége lehetővé teszi a gyors integrálódást a betelepülő környező nemzetiségeknek.
- Kapcsolatfelvétel a tartós munkanélküliséget sikeresen kezelő önkormányzatokkal, a probléma kezelésében hatékony eszközök megismerése céljából.

- Megelőzésként a „Makó számít Rád” programok folyamatos fenntartása és a középfokú beiskolázásra való kiterjesztése kollégiumi programokkal.

Tulajdonosi szerepkör

- A szolgáltató szektoron kívül, a mezőgazdasági és (feldolgozó)ipari szektorban is létrehozni olyan vállalkozást, mely az ágazat fejlődését segíti elő, mintegy katalizátorként működve.
- Csak a munkaszervezés szempontjából indokolt álláshelyek fenntartása a közmunkaprogramban.
- Az önkormányzat saját cégeiben gyakorlati hely biztosítása a tanulók számára.

Foglalkoztatói szerepkör

- Közmunkaprogram csak olyanok számára adjon munkalehetőséget, akik szociálisan erre valóban rászorulnak.
- Javaslat kidolgozása a közmunkára vonatkozó jogszabály olyan módosítására, mely nem teszi lehetővé az egész életen át ebben a foglalkoztatási formában való rögzülést.
- A folyamatos foglalkoztatás mellett javasolt bevezetni a kötelező képzéseken való részvételt, melyeken akár szakmai, akár életmódbeli ismeretei bővülnek a közmunkában bennragadt szereplőknek.

5.3.13 Vállalkozások

Kommunikátori szerepkör

- A sikeres, helyi munkaerőt foglalkoztató, képző vállalkozások elismerése, amelyek révén az önkormányzat által beszedhető helyi iparűzési adó mértéke emelkedik.
- A szolgáltató szektor vállalkozásainak látókörébe helyezni a létező és kifejlesztendő helyi termékkínálatot, melyeket tevékenységeik révén szélesebb piachoz juttathatnak.
- A vállalkozni vágyók a település vezetésével közösen tudják megerősíteni a helyi gazdaságot, a „nem vagy egyedül” közösségi érzés erősítése.

- Folyamatosan fenntartani a figyelmet a rendelkezésre álló, vállalkozásokat támogató pályázati, adminisztratív és szolgáltatási lehetőségek iránt, bátorítani a helyi vállalkozásokat azok igénybevételére.
- A gazdasági szerkezet egyensúlyának megőrzésére irányuló településmarketing, a turisztika mellett a mezőgazdasági és feldolgozóipari eredmények is önálló értékekként jelenjenek meg.

Politikai szerepkör

- Vállalkozókból álló, vállalkozói érdekeket képviselő helyi szervezetek létrehozása, összehangolása, facilitátori szerep felvállalása az együttműködés érdekében.
- Vállalkozói életpályamodell kidolgozása, elsősorban a mezőgazdasági és feldolgozóipari szektorban.
- Folyamatos lobbizási tevékenység a racionálisan elérhető források kiírásáért, melyek célzottan a most fejletlen vagy sorvadó gazdasági részeket mozdítanák előre.
- Szegedi Tudományegyetem kutató-fejlesztő munkájához kapcsolódó vállalkozások megtelepítése a kedvező mezőgazdasági adottságok és még jelenlévő mezőgazdasági termelésben szerzett szaktudás okán.

Tulajdonosi szerepkör

- Olyan vállalkozás létrehozása, melyben az önkormányzat társasági tagként katalizátori szerepet tölt be.
- Vállalkozási minták kidolgozása a rövid ellátó láncok kiépítéséhez, feladatkör, piacterület meghatározásával.
- Társasági részvállalással életre hívni a helyi termék „hub”-ot, mely csökkenti a mezőgazdasági szektor szereplőinek egyedi kockázatvállalását.
- Termékvédelmi rendszer kidolgozása a helyi termékekre. A helyi termékek körének és tulajdonságainak pontos meghatározása. A termék nyomon követhetőségének igazolása, mely nélkül nem kaphat „helyi” megjelölést.
- A meglévő inkubátorház szolgáltatásainak felülvizsgálata, tud-e még valamiben az induló vállalkozások segítségére lenni.
- A pályázatok által biztosított források adminisztratív elérésének elősegítése, pályázati szakember foglalkoztatásával, úgy, hogy a vállalkozók számára is tud pályázatot írni vagy tanácsot adni.

- Az önkormányzati források lehívásakor konzorciumot szervezni a megvalósítandó, beruházáshoz kapcsolódó források vállalkozások általi lehívásához.

Foglalkoztatói szerepkör

- Közmunkaprogramból célzott képzésekkel a vállalkozások által felvehető munkaerő kibocsátása.
- A szükséges munkaerő térségi szintű felderítése, helybeni letelepítése.
- A határon túli területek munkaerőpiacáról a szükséges munkavállalók bevonása, letelepedési és integrálódási lehetőségekkel.
- A megtelepített vállalkozások, a saját kapcsolataik révén hozzák magukkal a szakképzett munkaerő egy részét, ennek a munkaerőnek a helyben tartása.
- Közmunkások számára meghirdetett, de azok által fel nem töltött képzések megnyitása a foglalkoztatottak felé, vállalkozások felé, hogy más képesítéshez juthassanak az erre nyitott munkavállalók.

Hatósági szerepkör

- Helyi termékvédelmi rendszer kidolgozása, terméklista, védettség alá tartozás feltételei, minőség fenntartása hosszú távon. Ahogyan a „Best of Makó” védjegy már kidolgozásra került.
- Akár az illetékes hatósággal is együttműködve, a helyi védjegy igazi tartalmának megőrzése, ellenőrizetlen minőségű áruk kizárása erről a területről.

5.3.14 Fejlesztési források

Politikai szerepkör

- Összehangolni a helyben elérni kívánt célokat az országosan kitűzött irányokkal.
- Az újrarendeződő térségi struktúrába való beilleszkedés és a város szerepkörének pontos kijelölése.
- Folyamatos lobbitevékenység a racionálisan elérhető források kiírásáért, melyek célzottan a most fejletlen vagy sorvadó gazdasági részeket mozdítanák előre.

- Szegedi Tudományegyetem kutató-fejlesztő munkájához kapcsolódó vállalkozások megtelepítése a kedvező mezőgazdasági adottságok és még jelenlévő mezőgazdasági termelésben szerzett szaktudás okán.
- A stratégiai tervek kidolgozásakor illeszkedni a térségi elképzelések rendszerébe.
- A városnál nagyobb, járási területben gondolkodni, ami az erőforrások bővülését eredményezi.

Kommunikátori szerepkör

- A megalakult helyi vállalkozási csoportok segítése az együttműködésben helyszíni biztosításával, facilitátori szerepkör felvállalásával.
- Vállalkozási ismeretek bővítésével foglalkozó képzések, ismertető, tájékoztatások szervezése. Ilyen témájú anyagok, szakismeretek rendelkezésre bocsátása vállalkozóknak.
- A beruházások és felújítások megfelelő értéken való megjelenése a település feladatai között, rávilágítva az általuk elérni kívánt távoli célokra is.

5.3.15 Környezetvédelem

Kommunikátor szerepkör

- A környezeti kulturáltság növekedése része a társadalom fejlődésének, ezért a nevelés egyik eszközeként folyamatosan felszínen kell tartani a témát, mert ezzel a családokhoz is el lehet érni a diákságon túl.

Politikai szerepkör

- A kötelező feladatellátás megvalósítása mellett lehet gazdasági erőforrássá tenni a településfenntartás ezen szegmensét, akár térségi méretekben gondolkodva a megoldásról.
- A helyi közösségeket, és rajtuk keresztül a lakosságot érdekeltté tenni a környezet megőrzésében különféle akciók keretén belül, melynek végrehajtása a közösségek számára anyagi támogatást jelentenek.
- Folyamatos lobbitevékenység az egészséges élelmiszert termelő mezőgazdaságot támogató intézkedésekért.

Tulajdonosi szerepkör

- A hulladék, mint értékes nyersanyag, jövedelemként is megjelenhet az önkormányzat bevételei között.
- A kommunális és a szelektív módon elszállított hulladék szolgáltatási díjának markáns szétválasztása.

5.4 Erőforrás-mátrix

A módszertan következő eleme, hogy megvizsgáljuk, mely eszközök, mely belső tényezőkre hatnak a település életében.

Az Erőforrás-mátrix (3. ábra) azt mutatja meg, hogy az önkormányzat által alkalmazott eszközök mely belső tényezőkre hatnak.

Alapját az Eszköz-hatás mátrixban feldolgozott esettanulmányok jelentik, a már azonosított önkormányzati eszközökhöz rendeljük hozzá a belső erőforrásokat. Ezen kapcsolat feltárásával megállapítható, hogy az egyes eszközök mely belső tényezőkre hatnak.

Erőforrások/Eszközök	Politikai	Kommunikátor	Normalkotó	Hatósági	Tulajdonosi	Foglalkoztatói	Σ Erőforrások előfordulása	Alkalmazás aránya
Életminőség	38	45	1	4	21	21	130	38%
Szervezeti hatékonyság	16	8	5	0	13	2	44	13%
Gazdaság-pénzügy	31	34	4	4	32	21	126	37%
Innováció	13	21	2	2	5	0	43	13%
Összesen	98	108	12	10	71	44	343	100%

3. ábra - Erőforrás mátrix, a táblázat forrása: Lendvay Endre [2017]

Összevetve ezzel a táblázattal a fent csoportosított eszközrendszert, kiderül, hogy mely belső erőforrásokat lehet leghatékonyabban elérni, milyen aktivitások szükségesek az belső erőforrások növeléséhez.

A kiválasztott indikátorok az alábbiak szerint oszlanak meg a belső erőforrásokhoz való kapcsolódás szerint.

Belsőerőforrás	Indikátor mennyisége (db)
Életminőség	1
Hatékonyság	3
Innováció	3
Gazdaság	2

Mind a négy területen fontos az előre lépés, de a hosszú távú eredményesség eléréséhez az innováció fejlesztése prioritásként kezelendő. A hatékonyság növelése az erő tartalékok gazdaságosabb felhasználását eredményezi, míg az életminőség javításának a lakosság megtartásában van fontos szerepe.

Az alábbi táblázatban összefoglaljuk, mely önkormányzati eszközök hatnak legeredményesebben az erőforrás-mátrix alapján a belső tényezőkre.

Életminőség	Hatékonyság	Gazdaság	Innováció
Kommunikátor	Politikai	Kommunikátor	Kommunikátor
Politikai	Tulajdonosi	Tulajdonosi	Politikai
Tulajdonosi	Kommunikátor	Politikai	Tulajdonosi
Foglalkoztatói	Normaalkotó	Foglalkoztatói	Normaalkotó

Az eszközhatás-mátrix és az erőforrás-mátrix metszeteiként kiemelkednek azok a cselekvési lehetőségek, melyek a gazdaság fejlődését eredményezhetik.

Szem előtt tartandó, hogy a fejlődés mindig a meglévő állapothoz képest értelmezendő, és megvalósulhat mennyiségi (mutatókban jól kifejezhető) és minőségi formában. Mindkettő a jövőbeni állapot formálására irányul, csak az előbbi rövid távú eredményeket hoz, a második hosszú távon és tartósan mutatja meg hatását.

6 Akcióterv

6.1 Átfogó fejlesztési célok

- Munkaerő (humánerőforrás) mennyiségi és minőségi fejlesztése.
- Vállalkozások megerősítése, mennyiségi és minőségi fejlesztése.
- Fejlesztési források felvevőképességének növelése a vállalkozások körében.
- Környezeti kultúra növelése a lakosság között.

Az egyszerűbb értelmezhetőség kedvéért egy összefoglaló táblázat jeleníti meg, hogy a cselekvési területeken a rövid és hosszú időráfordítást igénylő feladatok hogyan kapcsolódnak össze, majd ezt követően gyűjtöttük csoportokba részletesen a feladatokat.

Cselekvési területek/Időbeli ütemezés	Munkaerő	Vállalkozások	Fejlesztési források	Környezetvédelem
Rövidtávon megvalósítható feladatok	Munkavégzés nélküli életmód visszaszorítása	Napirenden tartani a vállalkozásokat érintő lehetőségeket, információkat	Adminisztratív segítségnyújtás a sikeres pályázáshoz	Napirenden tartani a környezetvédelem témáit óvodákban, iskolákban
Hosszú távon megvalósítható feladatok	A lakosság folyamatos tanítása, művelése	Társasági tagként, katalizátori szerepben élénkíteni vállalkozói tevékenységet	A rövid ellátási lánc kiépítéséhez szükséges források lehívására konzorcium szervezése	Környezeti kultúra fejlesztése, mint társadalmi felemelő eszköz

6.2 Részletes fejlesztési célok időráfordítás szerint csoportosítva

6.2.1 Rövid távon megvalósítható feladatok

- „Makón élni jó” üzenet folyamatos közvetítése a helyieknek és a környékelieknek is, lehet ez iskolai művészeti pályázatok, irodalmi estek, kultúrtörténeti műhelyek témája.
 - A településért vagy a településen tevékenykedők, dolgozók eredményeinek a fiatalok elé célként való kitűzése.
 - Kapcsolatfelvétel a tartós munkanélküliséget sikeresen kezelő önkormányzatokkal, olyan eszközök megismerése céljából, melyek hatékonyak voltak a probléma kezelésére.
 - Csak a munkaszervezés szempontjából indokolt álláshelyek fenntartása a közmunkaprogramban, csak olyanok számára adjon munkalehetőséget, akik szociálisan erre valóban rászorulnak.
 - Az önkormányzat saját cégeiben gyakorlati hely biztosítása a tanulók számára.
 - A folyamatos foglalkoztatás mellett javasolt bevezetni a kötelező képzéseken való részvételt, melyeken akár szakmai, akár életmódbeli ismeretei bővülnek a közmunkában bennragadt szereplőknek.
-
- Folyamatosan fenntartani a figyelmet a rendelkezésre álló, vállalkozásokat támogató pályázati, adminisztratív és szolgáltatási lehetőségek iránt, bátorítani a helyi vállalkozásokat azok igénybevételére.
 - A vállalkozni vágyók a település vezetésével közösen tudják megerősíteni a helyi gazdaságot, a „nem vagy egyedül” közösségi érzés erősítése.
 - A sikeres, helyi munkaerőt foglalkoztató, képző vállalkozások elismerése, akik révén az önkormányzat beszédhető helyi iparűzési adó mértéke emelkedik.
 - A meglévő inkubátorház szolgáltatásainak felülvizsgálata, tud-e még valamiben az induló vállalkozások segítségére lenni.
 - A pályázatok által biztosított források adminisztratív elérésének elősegítése, pályázatíró szakember foglalkoztatásával, úgy, hogy a vállalkozók számára is tud pályázatot írni vagy tanácsot adni.

- Közmunkaprogramból célzott képzésekkel a vállalkozások által felvehető munkaerő kibocsátása.
- Közmunkások számára meghirdetett, de azok által fel nem töltött képzések megnyitása a foglalkoztatottak felé, vállalkozások felé, hogy más képesítéshez juthassanak az erre nyitott munkavállalók.
- A beruházások és felújítások megfelelő értéken való megjelenése a település feladatai között, rávilágítva az általuk elérni kívánt távoli célokra is.
- A környezeti kulturáltság növekedése része a társadalom fejlődésének, ezért a nevelés egyik eszközeként folyamatosan felszínen kell tartani a témát, mert ezzel a családokhoz is el lehet érni a diákságon túl.

6.2.2 Hosszú távon megvalósítható feladatok:

- A családok megerősítése, támogatása, szellemi és erkölcsi síkon is, tudatosítva, hogy a gyermek érték. Az érintett csoport felé folyamatos mentori tevékenységgel kommunikálni az egészséges életvitel elemeit, a helyes munkához való hozzáállás kialakítását.
- Makó szerepének pontosítása és határozott körülírása a térségben. Sok stratégiai dokumentum foglalkozik a szűkebb és tágabb térség helyzetével és újrászervezésével. Nem versenyhelyzetet kell keresni a többi térségi szereplővel, hanem együttműködést, ami minden szereplőnek nyertes helyzetet teremt.
- Társulások létrehozása vagy kapcsolódás hozzájuk azokon a területeken, melyek megoldása túlmutat az önkormányzat hatóterületén.
- Életmód marketing kidolgozása gyerekkortól, hogy a rögzülni látszó munkamentes életvitelen túl tudjanak lépni az ilyen háttérből érkezők.
- A környező (határon túli) területek munkaerő-piaci helyzetének feltérképezése, a város sokszínűsége lehetővé teszi a betelepülő környező nemzetiségek gyors integrálódását.

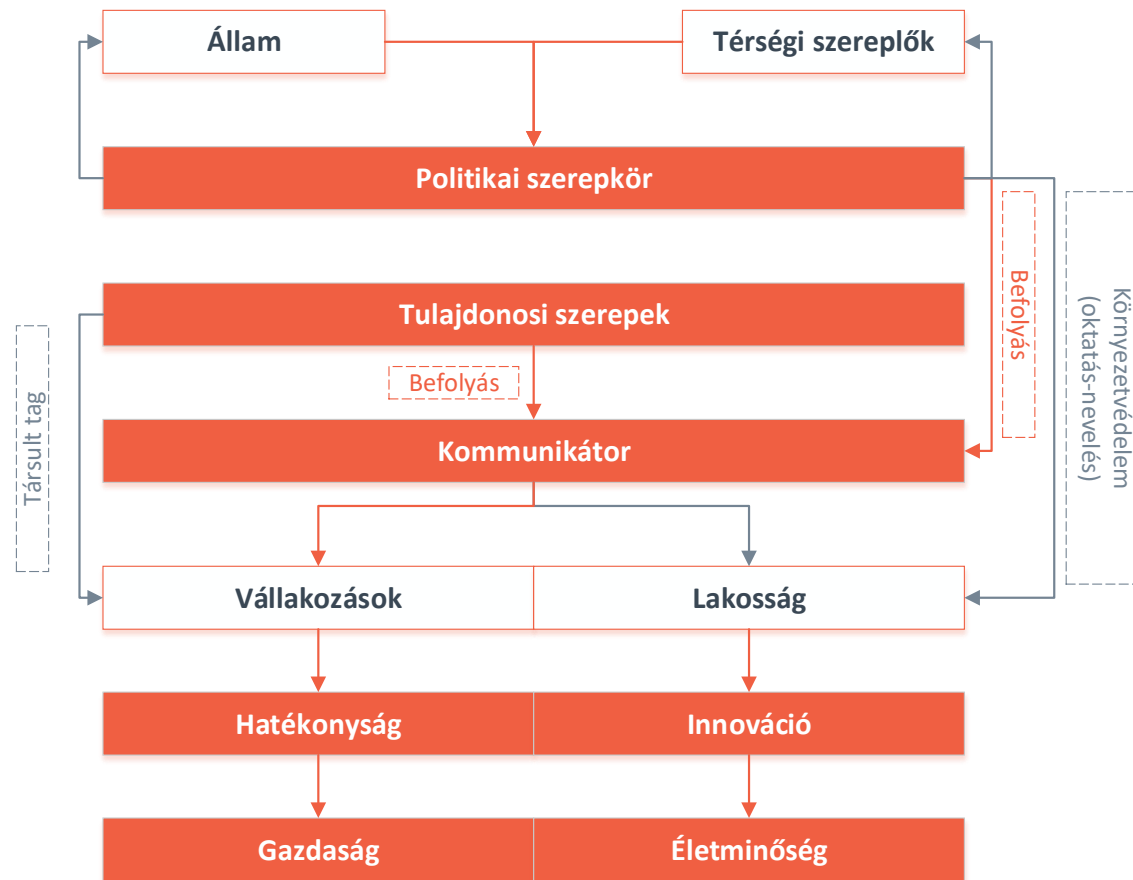
- Megelőzőként a „Makó számít Rád” programok folyamatos fenntartása és a középfokú beiskolázásra való kiterjesztése kollégiumi programokkal.
- A szolgáltató szektoron kívül, a mezőgazdasági és (feldolgozó)ipari szektorban is létrehozni olyan vállalkozást, mely a szektor fejlődését segíti elő, mintegy katalizátorként működve.
- Javaslat kidolgozása a közmunkára vonatkozó jogszabály olyan módosítására, mely nem teszi lehetővé az egész életen át ebben a foglalkoztatási formában való rögzülést.
- A szolgáltató szektor vállalkozásainak látókörébe helyezni a létező és kifejlesztendő helyi termékkínálatot, melyeket tevékenységeik révén szélesebb piacra juttathatnak.
- A gazdasági szerkezet egyensúlyának megőrzésére irányuló településmarketing, a turisztika mellett a mezőgazdasági és feldolgozóipari eredmények is önálló értékeként jelenjenek meg.
- Vállalkozókból álló, vállalkozói érdekeket képviselő helyi szervezetek létrehozása, összeszervezése, facilitátori szerep felvállalása az együttműködés érdekében.
- Vállalkozói életpályamodell kidolgozása, elsősorban a mezőgazdasági és feldolgozóipari szektorban.
- Folyamatos lobbizási tevékenység a racionálisan elérhető források kiírásáért, melyek célzottan a most fejletlen vagy sorvadó gazdasági részeket mozdítanák előre.
- Szegedi Tudományegyetem kutató-fejlesztő munkájához kapcsolódó vállalkozások megtelepítése a kedvező mezőgazdasági adottságok és még jelenlévő mezőgazdasági termelésben szerzett szaktudás okán.
- Olyan vállalkozás létrehozása, melyben az önkormányzat társasági tagként katalizátori szerepet tölt be.
- Vállalkozási minták kidolgozása a rövid ellátó láncok kiépítéséhez, feladatkör, piacterület meghatározásával.
- Társasági részvállalással életre hívni a helyi termék „hub”-ot, mely csökkenti a mezőgazdasági szektor szereplőinek egyedi kockázatvállalását.

- Termékvédelmi rendszer kidolgozása a helyi termékekre. A helyi termékek körének és tulajdonságainak pontos meghatározása. A termék nyomon követhetőségének igazolása, mely nélkül nem kaphat „helyi” megjelölést.
 - Az önkormányzati források lehívásakor konzorciumot szervezni a megvalósítandó, beruházáshoz kapcsolódó források vállalkozások általi lehívásához.
-
- A szükséges munkaerő térségi szintű felderítése, helybeni letelepítése.
 - A határon túli területek munkaerőpiacáról idevonzani a szükséges munkavállalókat letelepedési és integrálódási lehetőségekkel.
 - A megtelepített vállalkozások, a saját kapcsolataik révén hozzák magukkal a szakképzett munkaerő egy részét, ennek a munkaerőnek a helyben tartása.
 - Helyi termékvédelmi rendszer kidolgozása, terméklista, védettség alá tartozás feltételei, minőség fenntartása hosszú távon. Ahogyan a „Best of Makó” védjegy már kidolgozásra került.
 - Akár az illetékes hatósággal is együttműködve, a helyi védjegy igazi tartalmának megőrzése, ellenőrizetlen minőségű áruk kizárása erről a területről.
-
- Összehangolni a helyben elérni kívánt célokat az országosan kitűzött irányokkal
 - Az újrarendeződő térségi struktúrába való beilleszkedés és a város szerepkörének pontos kijelölése.
 - Folyamatos lobbizási tevékenység a racionálisan elérhető források kiírásáért, melyek célzottan a most fejletlen vagy sorvadó gazdasági részeket mozdítanák előre.
 - Szegedi Tudományegyetem kutató-fejlesztő munkájához kapcsolódó vállalkozások megtelepítése a kedvező mezőgazdasági adottságok és még jelenlévő mezőgazdasági termelésben szerzett szaktudás okán.
 - A városnál nagyobb, járási területben gondolkodni, ami az erőforrások bővülését eredményezi.
 - A megalakult helyi vállalkozási csoportok segítése az együttműködésben helyszín biztosításával, facilitátori szerepkör felvállalásával.
 - Vállalkozási ismeretek bővítésével foglalkozó képzések, ismertető, tájékoztatások szervezése. Ilyen témájú anyagok, szakismeretek rendelkezésre bocsátása vállalkozóknak.

- A kötelező feladatellátás megvalósítása mellett lehet gazdasági erőforrássá tenni a településfenntartás ezen szegmensét, akár térségi méretekben gondolkodva a megoldásról (szelektív hulladék kezelése és hasznosítása).
- A helyi közösségeket, és rajtuk keresztül a lakosságot érdekeltté tenni a környezet megőrzésében különféle akciók keretén belül, melynek végrehajtása a közösségek számára anyagi támogatást jelentenek.
- Folyamatos lobbiszerű tevékenység az egészséges élelmiszert termelő mezőgazdaságot támogató intézkedésekért.

6.3 Összefoglalás

Az alábbi folyamatábra szemlélteti a különböző önkormányzati szerepkörök helyzetét és a belső erőforrásokkal való összefüggését. Az egyes területeken megjelenő aktivitás belső folyamatokat indít el a település életében. Ez a folyamat-szabályozás lehetővé teszi a település vezetése számára, hogy az elvégzett vizsgálatok alapján kiválassza, mely eszközzel milyen tényezőket tud hatékonyan befolyásolni.

7 Ipari Parkra specifikált akcióterv

Az Ipari Park szempontjából a fejlesztendő területek elsősorban az innováció és a gazdaság, másodsorban az azokat támogató hatékonyság és életminőség.

Az első két területre legnagyobb hatással a kommunikátori, politikai és tulajdonosi szerepekből végrehajtott feladatok lesznek.

Az alábbi táblázat összefoglalja, a feladatok időbeli eloszlását és hogy milyen cselekvési területhez köthetők, majd azokat részletesen is kifejtjük.

Cselekvési területek/Időbeli ütemezés	Munkaerő	Vállalkozások	Fejlesztési források	Környezetvédelem	Önkormányzati szerepekör
Rövidtávon megvalósítható feladatok	példaállítás a tevékeny, hasznos életmodellre	direkt megkereséssel meghívás az ipari park területére a preferált tevékenységet folytató cégeknek	adminisztrátori segítségnyújtás a pályázatírásban, vállalkozói ismeretek bővítése nemcsak az iskolában	iskolai programokon keresztül a napi gyakorlat rögzítése	Kommunikátor szerepkör
	társulások létrehozása olyan területen, mely túlmutat a település közigazgatási területén	vállalkozásokat tömörítő szervezetek életre hívása, facilitátori szerep betöltése	egész járás területében gondolkodni, mint forrás megkötő egység	tudatosítani a "kapu"-szerepben rejlő lehetőségeket, kidolgozni, melyterületeken kell nyitni és melyeket zárni a környezet felé	Politikai szerepkör
	Közmunkából a szabad munkaerőpiacra terelés	helyi védjegy kidolgozása a mezőgazdasági, (feldolgozóipari) termékekre,	a rövid ellátási lánc egységeit összefogó társaság, mint pályázó jelenik meg	a feladat ellátási körbe tartozó szolgáltatásoknál a díjtételeken keresztül motiválni a lakosságot a környezettudatos lehetőség felé	Tulajdonosi szerepkör
Hosszútávon megvalósítható feladatok	családok elismerése, a gyermekszámban, munkaszeretetre nevelésben, tanulási igény kialakításában.	a szolgáltató szektor vállalkozásai körében terjesztetni a helyi termékeket, hogy felgyorsuljon és szélesedjen a piacra jutás lehetősége	konzorcium szervezése, életben tartása, facilitátori szerep betöltése a hosszútávú támogatások eléréséért	városi kampányon keresztül tudatosítani, hogy a környezetvédelem az egyik alappillére hosszútávon a mezőgazdaságnak és a turizmusnak	Kommunikátor szerepkör
	életmód marketing, határon túli területekről munkaerő toborzás	mezőgazdasági, feldolgozóipari vállalkozói modell kidolgozása, beillesztése a rövidellátási lánc strukturájába	folymatos lobbizás az elérhető források kiírásáért, a kutatás-fejlesztést támogató vállalkozások direkt megkeresése és közös fórumra helyezése az kutatás-fejlesztést végző intézményekkel	folymatos lobbizás az egészséges élelmiszertermelést támogató pályázatok kiírásáért, a helyi védettséget élvező termékeket országos oltalom alá helyezése	Politikai szerepkör
	életpálya modell gazdálkodóként, gyakorlati hely a "katalizátor" cégben	rövid ellátási lánc kiépítése (raktározás, piacra juttatás), társult tagként egy ilyen vállalkozásban	folymatosan keresni avállalkozási lehetőségeket a mezőgazdaság és feldolgozóipar fejlesztéséhez, majd társasági tagként ösztönözni belülről a fejlesztést	a feladat ellátási körbe tartozó szolgáltatásoknál a díjtételeken keresztül motiválni a lakosságot a környezettudatos lehetőség felé	Tulajdonosi szerepkör

7.1 Rövid távon megvalósítható feladatok az Ipari Park fejlesztése érdekében

Politikai szerepkörben:

- Társulás létrehozása olyan területen, mely túlmutat a település közigazgatási területén. A gyakorlati megvalósulási formája annak az elvnek, hogy Makó ne csak városi méretben gondolkodjon, hanem járási szinten. Az ellátási rendszer tekintetében erősen székhely központú a járás. Más léptéket ad a munkaerő, beszállító keresése az Ipari Park vállalkozásai számára, ha kialakított információs rendszer áll rendelkezésre a térségről.
- Vállalkozásokat tömörítő szervezetek életre hívása, facilitátori szerep betöltése. Jelenleg is működik TÉSZ a településen, de a gyakorlat azt mutatja, hogy nehezen, vagy egyáltalán nem tudnak együttműködni a helyi vállalkozások. Az állandó motiváció szinten tartása, az együttműködés előnyeinek a megismertetése mozgatója lehet a folyamatnak.
- Az egész járás területében gondolkodni, mint forrás - megkötő egység. Ez a feladat már támaszkodik a korábban említett információs hálóra. A pályázók egyenként nem képesek felmutatni a pályázati belépő feltételeket, a rendelkezésre álló erőforrások átszervezésével elérhető a forrás.
- Tudatosítani a "kapu"-helyzetben rejlő lehetőségeket, kidolgozni, milyen területeken kell nyitni és melyeket zárni a környezet felé. A település összes hátrányát okozó periférikus szerepből előny is alakítható. Kitűnő példa erre a Givaudan, amely eljött az EU külső határára. A környezetvédelmi előírások itt még nem olyan szigorúak, hogy a legdrágább technológiát kelljen alkalmazni, de elérhető az olcsó munkaerő és a piac, valamint lehet, hogy egyszer helyi terméket is fel fog dolgozni. Makó Városának ki kell alakítani azt a szabályrendszert, gazdasági környezetet, mely tudatosan él ezzel a helyzeti előnnyel, a szabályozó szereppel. Például: A megújuló vasúthálózat magyarországi kamion átrakója a térség szinte bármelyik nagy településén lehet. Ha olyan többlétszolgáltatással, mint helybeli vámügyintézés, raktározási szolgáltatás, árukezelési iroda is elérhető a vasútvonal mellett, akkor az Ipari Park lesz az ideális helyszín. Ennek érdekében javastolt a térségi szereplőkkel való egyeztetés is.

Kommunikátor szerepkörben:

- Példaállítás a tevékeny, hasznos életmodellre. Az állandó ilyen tartalmú kommunikáció rést üt azon a falon, ami a tudás nélküli, könnyű érvényesülés építőköveiből épült. Az első példákat az Ipari Park területén működő vállalkozások működtetőiből is lehet választani, ha arra érdemesek.
- Direkt megkereséssel meghívás küldése, az Ipari Park területére a preferált tevékenységet folytató cégeknek, az elkészülő szóróanyag segítségével.
- Adminisztrátori segítségnyújtás a pályázatírásban, vállalkozói ismeretek bővítése nemcsak az iskolában. Ezeknek a szolgáltatásoknak a rendszeres jelenléte szinten tartja azt a lehetőséget, hogy új szereplők lépjenek a piacra és a régiek is motiváltak maradjanak.
- Iskolai programokon keresztül a napi gyakorlat rögzítése a környezetvédelmi ismeretekből. Bármilyen nevelő és oktató tevékenység, amely célt ér az ifjúságnál, befolyásolni fogja a jövő nemzedékek gazdasági teljesítő képességét.

Tulajdonosi szerepkörben:

- Közmunkából a szabad munkaerőpiacra terelés. A program elérte a célját, az önerejükből képtelen munkanélkülieket a munkaerőpiacra juttatta. Nem szabad engedni, hogy a visszájára forduljon, és csak annyit fenntartani belőle, ami a szociális hálót jelenti a társadalomban.
- Helyi védjegy kidolgozása a mezőgazdasági, (feldolgozóipari) termékekre. Meg kell határozni termékek körét, a minőségi követelményeket, csomagolási és feldolgozási előírásokat.
- A rövid ellátási-lánc egységeit összefogó társaság, mint pályázó jelenik meg. A rövid ellátási-lánc kiépítése alap eleme kell, hogy legyen a mezőgazdaság újragondolásának, mert a még élő és szaktudást birtokló kistermelők szellemi és gyakorlati tudása így menthető át a jövő mezőgazdaságába. A lánc kialakítása jelentősen csökkentené a termelők értékesítési bizonytalanságait. Lehetőséget teremtené a szállítónak, terjesztőnek, hogy a kockázat megosztás miatt csak a primer profitból is nyereségesen üzemelő vállalkozások tudják működtetni az ellátó láncot.
- A kötelező feladat ellátási körbe tartozó szolgáltatásoknál a díjtételeken keresztül motiválni a lakosságot a környezettudatos lehetőség felé. Ennek az intézkedésnek, ha nem ütközik egyéb érdekekbe, szintén elsősorban a lakossági kulturáltság növelésében van fontos szerepe.

7.2 Hosszú távon megvalósítható feladatok az Ipari Park fejlesztése érdekében

Politikai szerepkörben

- Életmód marketing, határon túli területekről munkaerő toborzás. Ez a két feladat a rendelkezésre álló munkaerő minőségét fejleszti és mennyiségét növeli.
- Mezőgazdasági, feldolgozóipari vállalkozói modell kidolgozása, beillesztése a rövid-ellátó lánc struktúrájába. A kidolgozott vállalkozói modell lehet összefogója, katalizátora a rövid-ellátási lánc kiépülésének.
- Folyamatos lobbi az elérhető források kiírásáért, a kutatás-fejlesztést támogató vállalkozások direkt megkeresése és közös fórumra helyezése az kutatás-fejlesztést végző intézményekkel.
- Családok elismerése, a gyermekszámban, munkaszeretetre nevelésben, tanulási igény kialakításában. A legfontosabb innovációs terület a gyerekek nevelése, oktatása. Ennek hiányában nincs jövője egyetlen településnek sem.

Kommunikátori szerepkörben

- Lobbizás az egészséges élelmiszertermelést támogató pályázatok kiírásáért, a helyi védettséget élvező termékek országos oltalom alá helyezése.
- A szolgáltató szektor vállalkozásai körében a helyi termékek terjesztése, hogy felgyorsuljon és szélesedjen a piacra jutás lehetősége. A turisztikai ágazat magas vendégforgalmára alapozva a helyi termékek piacra jutása helyben indul, mégis sokkal tágabb térségekre hat.
- Konzorcium szervezése, életben tartása, facilitátori szerep betöltése a hosszú távú támogatások eléréséért. A pályázatok elnyerésének egyik pillére a jó pályázati terv elkészítése, a másik pillér a megvalósítást végrehajtó szereplők. A folyamat összehangolása szélesebb területről gyűjti a forrásban részesülők körét.
- Városi kampányon keresztül tudatosítani, hogy a környezetvédelem a mezőgazdaság és a turizmus egyik feltétele. A kulturáltság növekedésével a gazdaság állapota azonos szinten tartható.

Tulajdonosi szerepkörben:

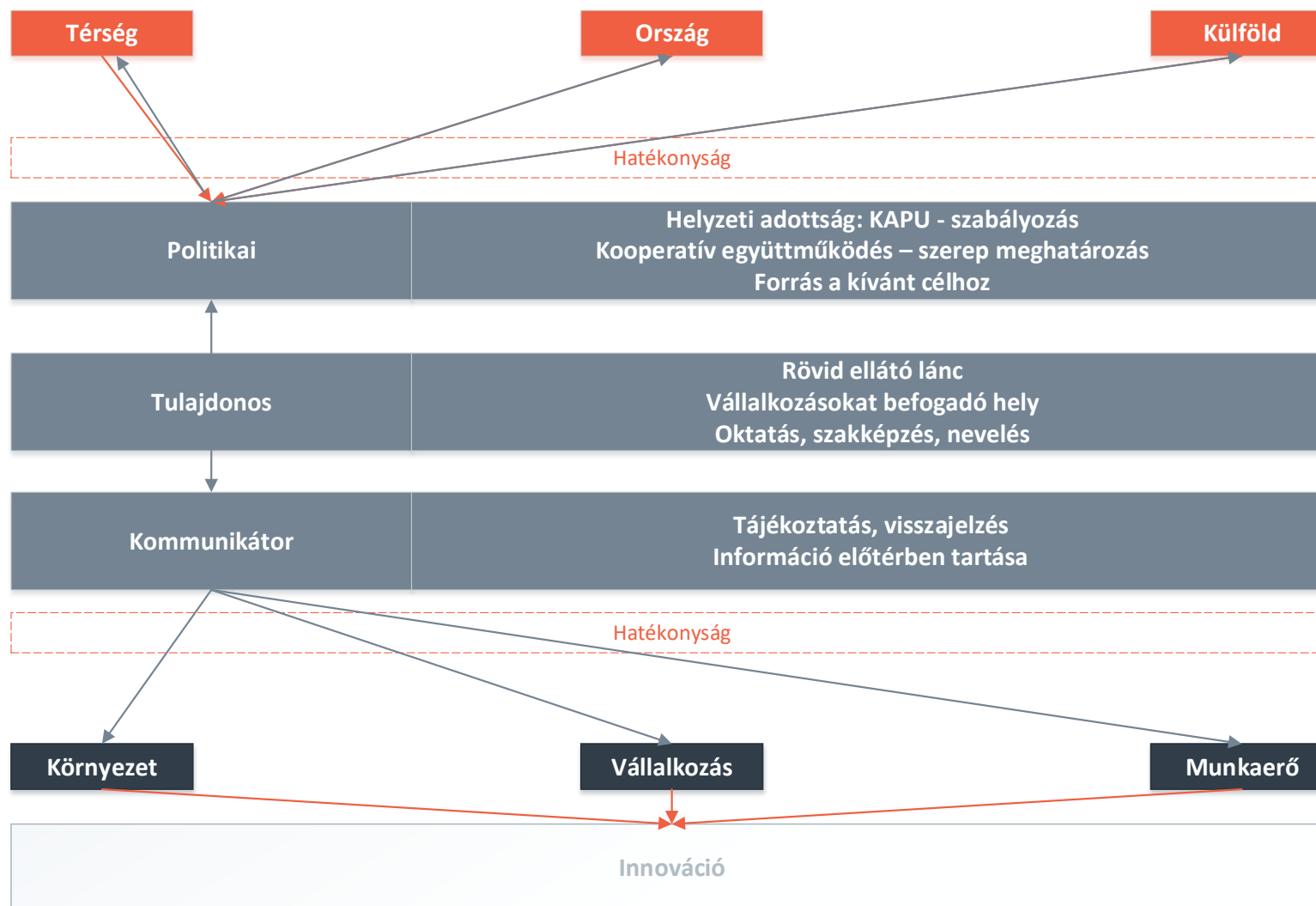
- Életpálya modell gazdálkodóként, gyakorlati lehetőség a "katalizátor" cégben. A magánvállalkozásoknak semmilyen tartaléka vagy kapacitása nincsen a szükséges szakember utánpótlás kinevelésére, ezért szükséges az összes

lehetséges eszközzel azon dolgozni, hogy a fiatalabbak készíttést érezzék a gazdálkodói életforma iránt.

- Rövid-ellátási lánc kiépítése (raktározás, piacra juttatás), társult tagként egy ilyen vállalkozásban. A lánc felépítésének és működésben tartásának a kezdetekben szükséges a támogatás. A kialakított vállalkozási szerepkörök és a folyamatos összeépülés után belső szabályozottá válik a rendszer.
- A vállalkozási lehetőségek keresése a mezőgazdaság és a feldolgozóipar fejlesztéséhez, majd társasági tagként a fejlesztés ösztönzése belülről. A cél a mezőgazdaság és a feldolgozóipar modern technológiákon való újraépítése. Ehhez a forrásbevonás elengedhetetlen.
- A feladat ellátási körbe tartozó szolgáltatásoknál a díjtételeken keresztül a lakosság motiválása a környezettudatos lehetőség felé. A környezetvédelmen keresztül a gazdaságos üzemeltetés és a társadalom művelése egyszerre megoldható.

7.3 Összefoglalás

Az elkészítendő szóróanyag egy kommunikációs eszköz, melyen keresztül az egyéb intézkedések is kifejezésre kerülnek. Az alábbi folyamatábrával szemléltetjük, hogy a megfelelő tartalommal elkészített és a megfelelő célcsoporthoz eljuttatott marketing anyag milyen információkat hordoz és milyen hatás várható tőle.

8 Melléklet – összefoglalók az interjúkról

1. Interjú adatai:

INTERJÚ megnevezése	Közmunkaprogram
INTERJÚ HELYE	Makói Polgármesteri Hivatal, 202. iroda
INTERJÚ IDŐPONTJA	2017...év.....december....hó 14. nap...9...óra-.....00.....óra

2. Résztevők adatai

Résztevő neve	RÉSZTVEVŐ MUNKAHELYE (SZERVEZETI EGYSÉG)	Résztevő elérhetősége	résztevő aláírása
Bartáné Vékony Hajnalka			

Milyen tapasztalat van arról, hogy mennyire segít még belépni a munkaerőpiacra a közmunkaprogram?

A programban résztvevő 325 főből 117 fő elhagyta a programot. 36 fő elhelyezkedett a munkaerőpiacon, ők többnyire itt megszerzett szakképesítéssel lépnek tovább. Az a néhány fő, aki hajlandó volt iskolában kiképezni magát valamilyen keresett szakmában, általában külföldre, de legalább a főváros környékére ment el munkahelyre. Hajlandóság esetén még kb. 40 főt tudnának azonnal alkalmazni a helyi vállalkozások.

60 fő tartós munkaerő a közmunkaprogramban. Sajnos kialakult az a foglalkoztatott réteg is, mely nem kíván belépni a munkaerőpiacra. Kényelmi okokból elegendő a közmunka fejében megszerzett jövedelem, és nincs a munkahellyel járó kööttség, rendszerezett életvitel. Ezt a mintát éli a gyerekei elé, és már olyan jelentkező is volt a programban, aki a családi szokások szerint meg sem próbált elhelyezkedni.

Mekkora arányban van jelen a mezőgazdasági munka a programban?

A mezőgazdasági munkát az idősebb korosztály végzi. Ők megszokták, fizikailag bírják ezt a munkát. A fiatalok nincsenek hozzá szokva, hiszen régóta nem vonják be a gyerekeket a háztáji munkába, ahol megtanulhatnák és természetesnek tartanák ezt a tevékenységet.

Az ilyen jellegű képzésekbe is nehéz bevonni a fiatalokat, 2013-ban volt utoljára mezőgazdasági gépkezelői tanfolyam. A zöldfelületi gépkezelőt még választják, de iskolapadba nem szívesen ülnek be.

Általában nincsenek személyekkel feltöltve a programok, nincs olyan, aki új szakmát szeretne tanulni. A fizikai munkavégzésre nincs alkalmas ember. Vagy a hozzáállás, vagy a fizikai állóképesség hiányzik.

A foglalkoztatási programot helyben tervezik, de ha nincs jelentkező a hiányszakmákban indított képzésekre, hiába terveznek munkaerő képző programot.

Mennyi ember lenne képes átlépni a munkaerő piacra jelen pillanatban?

150 fő munkára alkalmas, de a kényelmi okok, a gyerekeik otthoni ellátása, a hétvégi egyéb munkalehetőségek és a napszám, nem teszik őket érdekelté abban, hogy életmódot váltsanak. Nincsenek feltétlenül rászorulva a munkahelyek elfoglalására, de van lehetőség innen feltölteni a munkahelyek egy részét.

1. Interjú adatai:

INTERJÚ megnevezése	Mezőgazdaság
INTERJÚ HELYE	Makói Polgármesteri Hivatal, 202. iroda
INTERJÚ IDŐPONTJA	2017...év.....december....hó 14. nap...9...óra-.....30.....óra

2. Résztevők adatai

Résztevő neve	RÉSZTVEVŐ MUNKAHELYE (SZERVEZETI EGYSÉG)	Résztevő elérhetősége	résztevő aláírása
Kádár József			

Milyen a mezőgazdaságban tevékenykedő vállalkozások mérete, tulajdonosi köre, a termények összetétele, a birtok szerkezete?

A vállalkozások fele újonnan létrejött gazdaságokban tevékenykedik. Másik részük a szétesett termelészövetkezetek romjaiból újraszerveződött, átmentődött jelenlegi formájába. 10 vállalkozás gazdálkodik 300 ha körüli területen, ami a legnagyobb területi mértéket jelenti. A művelési szerkezet sajnos közelít a birtok szerkezethez, ami a táji tagoltság háttérbe szorulását, megszűnését segíti elő. A nagytáblás, összeszántott területek között tűnnek el a tájfasítások, a gazdaságosság kerül előtérbe a műveléskor.

A gazdaságos üzemméret 100 ha szántóföldi, 40-50 ha zöldség termesztő terület. A kisebb területtel rendelkező gazdálkodóknál a zöldségtermelés stagnál vagy visszaszorul magas élőmunka igénye miatt.

Sokat segítené a termékek oltalom alá helyezése, mely megvédené a hazai földön, ellenőrzött körülmények között megtermelt terményt az ismeretlen helyen előállított olcsóbb termékektől.

A petrezselyemgyökér oltalmat kapott, de ezen a területen a folyamatosság biztosításán szükséges javítani. Bár nem önellátó az ország, mégsem lehet eladni a terményt, mert nem folyamatos az ellátás. Ennek erősítése magasabb szinten lenne szükséges, mert a termelők ezt nem tudják saját erejükből megoldani.

Láthatóak-e az összefogás jelei a helyi gazdálkodók között?

Nagy szükség lenne az összefogásra a termény feldolgozásban, értékesítésben, hogy az eladhatóság érdekében ki lehessen zárni a csupán profit érdekelt kereskedői láncszemeket az eladási folyamatból.

A rendszerváltás előtt 4-5 nagy termelőszövetkezet kényszerítette össze a gazdálkodókat. A rossz emlékek, negatív tapasztalatok rögzülése miatt, nagyon nehéz bármilyen összefogásra vezetni az itt élőket. Jelenleg az Ipari Park területén egy gabonaraktározási egyesülésben próbálnak a gazdálkodók együttműködni. (gabonatárolásra, tisztításra 29 tag szövetkezett, 60-an indultak a meghirdetéskor; 2011-ben az Ipari Parkban nagy, 20 ezer tonna kapacitású raktárt próbáltak, de nem tudták megszerezni)

A megalakult Hagyma Terméktanács erőfeszítései ellenére, egyre kevesebb helyen lehet megtalálni a makói hagymát.

Próbálkoztak zöldséges szövetkezet alakításával, de nem igazán működik.

A Givaudan gyár hatására, beszállított termékek iránti igénye szerint, lehetséges megvalósítani egy termékváltást? Például illatnövények termesztése?

A Givaudan illóolaj és ételízesítő gyár idetelepülésével lehetőséget láttak az összefogásban, de ez nem jött létre, a szigorú előírásoknak nem felelnek meg a helyben termelt alapanyagok, sem a folyamatosságban, sem a szárazanyag tartalomban.

Egy teljes fordulathoz rengeteg idő és tapasztalatgyűjtés, és nem utolsósorban vállalkozó kedv és pénz szükséges.

A rendszerváltás óta felnőtt már egy újabb generáció. Ők tovább viszik a családi gazdálkodás hagyományait?

Többen is elmentek Gödöllőre agrártanulmányokat folytatni. Reméljük, visszajönnek, és folytatják, a megszerzett szaktudásukat is alkalmazva. A generációváltás esetleg lehetővé teszi a szorosabb együttműködést a gazdálkodók között.

Képes eltartani egy családot egy megfelelő méretű gazdaság?

A biztos megélhetéshez szükséges bővíteni a tevékenységeket. A megtermelt termények raktározása, szárítása, feldolgozása sokkal magasabb eladási árat biztosítana a termelőknek a jelenleginél. Állandó jövedelmet biztosít a bér munka, ezen belül is a szezonális munkák. A modernizálás, új termény bevezetéséhez a most rendelkezésre álló tartalékoknál sokkal nagyobb háttérre van szükség. Olyan értékesítési láncszem beiktatása is segítené, ami nem kiszipolyozni, hanem felhozni szeretné az ebben a szektorban tevékenykedő vállalkozókat. A felvásárlás, feldolgozás kiépítése biztossá és nyugodttá tehetné a termelést.

Milyen tapasztalatok vannak a jelenleg elérhető mezőgazdaságot, vidéket támogató pályázatokról?

Az összefogás egyik oka lehet az is, hogy a jelenlegi pályázatok, melyek nehezen elérhetőek a kisvállalkozóknak, nem megfelelő intenzitásúak, könnyebben átláthatóak és megvalósíthatóak legyenek. Önrész biztosításával, pályázatírási és elszámolási ismeretek bővítésével vitorlába lehetne fogni a létező megvalósítási szándékot és a rendelkezésre álló támogatást. 3 éve foglalkoznak a helybeliek vidékfejlesztéssel, a gazdaköri estéken a gazdák tájékoztatást kapnak az őket érintő témákban. A város részéről támogatást és segítséget a pályázatírásban.

1. Interjú adatai:

INTERJÚ megnevezése	Turisztika
INTERJÚ HELYE	Makó Infopont
INTERJÚ IDŐPONTJA	2017...év.....december....hó 14. nap...10...óra-.....00.....óra

2. Résztevők adatai

Résztevő neve	RÉSZTVEVŐ MUNKAHELYE (SZERVEZETI EGYSÉG)	Résztevő elérhetősége	résztevő aláírása
Barna Gábor			

Milyen törekvések, illetve projektek eredménye, hogy most az egyik legerőteljesebb ága a helyi gazdaságnak az idegenforgalom?

Az Infópont 1,5 éve működik, ami egy helyen kínálja a környék, de elsősorban a városban elérhető programok és látványosságok kínálatát.

Az önkormányzati tulajdonú fürdő, kalandpark, és egyéb létesítmények, valamint a magántulajdonban lévő szálláshelyek egymásra vannak utalva a hatékony turisztika eredmények végett.

Bár TDM (Turisztikai Desztináció Menedzsment) szervezet nem működik a településen, a Makói turisztikai egyesület alakult elsősorban a szálláshelyek összefogására.

Ezen kívül tagjai a vendéglátást, a kézműves termékeket és egyéb turisztikai szolgáltatást kínáló vállalkozások, olyan, mint egy TDM szervezet, csak nem annak hívják.

A következő időszakban milyen együttműködést, összefogást terveznek az üzletág szereplői?

A városvezetés részéről a városmarketing eszközeivel szeretné még jobban megerősíteni ezt a területet azzal, hogy egyben kezeli az összes szereplő bevonásával. Például csoportos foglalások a szálláshelyeken, összekapcsolt program helyszínek és szervezési feladatok.

Milyen tervek jöhetnek a szóba az üdülőtérület revitalizálásakor?

Az Interreg-IPA Magyarország-Szerbia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében felépített Zöldház még magányosan áll és tölti be szerepét a területen. A további megvalósítás keretében készülnek cölöpökön álló házak, melyek szálláshelyül szolgálnak a Zöldház programjaihoz, valamint a már jelenlévő Lombkorona sétány és a Kalandpark eléréséhez.

A területen található vadászház és az ifjúsági tábor bevonásával alakítanának ki szálláshelyeket; a korszerűtlen épületek elbontásával teremtenének megújuló helyszínt a hétvégi piknikeknek.

A Maros alacsony vízállása nem kedvez a fürdőzésnek, de a tapasztalt kenusok megtalálhatják a hely adta szépségeket.

A turisztikai együttműködés kiterjed-e vagy kiterjeszthető a környékbeli településekre, esetleg régióra?

Szervezett formában még nem működik, de a szóval terjesztett turisztikai desztinációk kínálata a vendégek környéken való időtöltését meghosszabbította. A határvidék adta lehetőség szerint a fürdők iránt érdeklődő szerb és román vendégek továbbirányítása működött a hasonló adottságú településekkel, de most már nem jellemző.

Az állami szinten megindult turisztikai fejlesztésekkel összhangban a terv Mórahalom, Szeged, Hódmezővásárhely és Makó összekapcsolása.

A Makovecz-épületek bekerültek egy állami programba, melynek eredményeként országosan kiemelt turisztikai célként jelennek meg.

A városvezetése a turisztikával együtt szeretne még előre lépni a szállodafejlesztés, a Maros parti revitalizáció és a belvárosi rehabilitáció mentén.

1. Interjú adatai:

INTERJÚ megnevezése	Turisztika
INTERJÚ HELYE	Makó Falugazdász iroda
INTERJÚ IDŐPONTJA	2017...év.....december....hó 14. nap...10...óra-.....30.....óra

2. Résztevők adatai

Résztevő neve	RÉSZTVEVŐ MUNKAHELYE (SZERVEZETI EGYSÉG)	Résztevő elérhetősége	résztevő aláírása
Ruzsity Emil			

Milyen tapasztalatok vannak 25 évvel a rendszerváltás után a mezőgazdaságnak is sikerült váltania?

A legnagyobb helyi TÉSZ (Termék Értékesítő Szövetkezet) a Vizi István És Társai Kft., amely gabonára és zöldségfélékre szakosodott, lehetne erősebb még.

Az őstermelők csak kiegészítő, melléktevékenységként végzik a zöldségtermesztést, pedig a termesztéshez szükséges szaktudás még megvan náluk, ha lenne, aki átvegye és alakítsa a mai termelési igényekhez.

Ebbe az ágazatba semmiféle befektetés nincsen.

Fokhagyma, petrezselyem, vöröshagyma termesztés nem lehet eredményes, mert nincs mellette tudományos tevékenység. Szükséges lenne, hogy valamelyik vállalkozás fajtafenntartást is vállaljon, tudásnál kell kezdeni a megújulást.

3 éves a makói hagymafajta vegetációs ideje, sajnos nem ismerik. 800-900 mázsa egyéb területen termesztett hagymának felel meg 200 mázsa makói hagyma a magas száraz anyag anyagtartalma miatt.

A feldolgozóipar ez okok miatt nem használja. Üzletláncok folyamatos ellátást szeretnének, amit a kistermelők nem képesek biztosítani.

Kevés vállalkozó tud támogatást lehívni, pedig anélkül nem képes ez az ágazat megmaradni.

Szükséges öntözéssel stabilizálni a termésátlagot és gépesíteni a termelést. Sajnos ebben a lengyel mezőgazdaság előttünk jár.

Jó példa a Gorzsai Paprika Termelői és Értékesítő Szövetkezetnek tagja a Gorzsai Zrt, mely paprikatermesztés területén hatékonyan érvényesíti a termeszői érdekeket is.

Milyen területeken érdemes beavatkozni, vagy szükséges támogatást nyújtani a helyi mezőgazdasági termelőknek?

Sajnos egyáltalán nincs termelői feldolgozás. Jó lehet valami zöldségcentrum, ami leveszi a termelők válláról az értékesítés és a piacra juttatás terhét. Amelyik cég zöldségfeldolgozást végez nem használ magyar alapanyagot, mert olyan multinacionális cégekhez tud beszállítani, akiknek az előírásoknak nem felel meg vagy nem hajlandók megfizetni a minőségi különbségből adódó felárat.

A Givaudan tevékenysége óta rendszeresen érezni kellemetlen szagot a városban és környékén, probléma volt a kibocsátott szennyvíz minőségével is.

Kevés a mezőgazdasági munkát fizikailag bíró munkaerő, nincs kinek átadni a szaktudást, ami nélkül nem tud majd működni ez a gazdasági szektor.

Magánemberek minőség ellenőrzés nélkül hoznak be szaporítóanyagot külföldről, ami veszélyezteti a hazai fajtákat

A hazai termelő nem tud tervezni, mert nem elég az időjárás bizonytalansága, de a termék eladási esélyei is teljesen kiszámíthatatlanok. A nagyobb birtokon gazdálkodók, többféle tevékenységet tudnak folytatni, ezért stabilabb a gazdálkodásuk.

A vállalkozói kör beszűkülése miatt egyre nehezebb gyakorlati helyet találni a fiatal szakembereknek.

Sokan veszik igénybe a falugazdászai szolgálatot. Emellett nagy szükség lenne jelentős tőke bevonására is a gépberuházásokhoz, technológiai fejlesztésekhez.

A szerveződő TÉSZ támogatása és fenntartása, hogy legyen igazi helyi érdekképviselő is.

1. Interjú adatai:

INTERJÚ megnevezése	Külkapcsolatok
INTERJÚ HELYE	Makói Polgármesteri Hivatal, 202. iroda
INTERJÚ IDŐPONTJA	2017...év.....december....hó 14. nap...11..óra-.....00.....óra

2. Résztevők adatai

Résztevő neve	RÉSZTVEVŐ MUNKAHELYE (SZERVEZETI EGYSÉG)	Résztevő elérhetősége	résztevő aláírása
Tóth Ferenc			

A külkapcsolatokra jellemző a sokszínűség és a rengeteg területet felölelő együttműködés. Megerősödtek-e a gazdasági kapcsolatok is a kulturális együttműködések mellett?

Még nem ezek dominálnak, de minden testvér-települési kapcsolatunkban törekszünk erre. A kulturális megismerés mellett próbálunk a települések vállalkozásainak is helyszínt, fórumot teremteni a kapcsolatépítésre.

Önkormányzati szinten a Lugos településsel folyik együttműködés a kórház rekonstrukció ügyében.

Érzékelhető-e a település földrajzi helyzetéből adódó kapu szerep?

Minden hétvégén van a településünkön valami közösségi program. Ezek a rendezvények az elmúlt időszakban nemzetközivé váltak. Reményeink szerint a közeli, határokon átnyúló környezet egyre szorosabb kapcsolatba kerül településünkkel és ez kiterjed a gazdasági kapcsolatokra is.

Milyen szerepet tölt be a kereskedelmi tevékenységben a településen húzódó vasútvonal?

Sajnos a vasútvonal állapota nem megfelelő, sem a személyszállításban nem tud jelentős erőt képviselni. A várható fejlesztés a 2020 utáni fejlesztési ciklusban lesznek elérhetőek.

Természetvédelem, környezetvédelem témakörben vannak-e határon túli kapcsolatok?

Turisztikai együttműködés él a Maros-menti Perjamos településsel és a részben megvalósult a határon átívelő Körös-Maros Nemzeti Parkban kiépült tanösvény. Ennek elemei a Lombkorona sétány és a Zöldház.

A pályázati lehetőségek akadálytalan elérése érdekében elkészült a település külügyi terve 2016-ban. A terv nemcsak a testvértelepüléseket említi, hanem minden élő települési kapcsolatot számon tart. Nyilatkozatban vár megerősítést az együttműködésről minden érintett partner esetében.

Nyelvtanulás lehetőségét is megteremtve jól működnek az oktatási intézmények szintjén a diákcsera programok, ezek közül is kiemelkedik a lengyelországi kapcsolat.

1. Interjú adatai:

INTERJÚ megnevezése	oktatás
INTERJÚ HELYE	Makói Polgármesteri Hivatal, 202. iroda
INTERJÚ IDŐPONTJA	2017...év.....december....hó 14. nap...11..óra-.....30.....óra

2. Résztevők adatai

Résztevő neve	RÉSZTVEVŐ MUNKAHELYE (SZERVEZETI EGYSÉG)	Résztevő elérhetősége	résztevő aláírása
Borkáné Dudás Mónika			

Milyen széles és milyen motivációjú az oktatási intézményekben jelen lévő gyerek, illetve tanuló réteg?

A folyamatosan csökkenő, iskolába lépő gyerekszám mellett, a jövő évi jelentkezések száma emelkedést mutat. Az iskolában jelenlévő diákság motivációi nagyon széles sávon mozognak.

A legegyszerűbb motiváció, hogy valamilyen „papír”-ja legyen a gyerekeknek. Ebből következik, hogy a tanulók egy részének sem az attitűdje, sem a rátermettsége nem megfelelő a megszerezni kívánt végzettséghez.

Hasonló a helyzet a pályaválasztási tanácsadás területén, ahol nagyon preferálják a hiányszakmák választását. A képzésbe bekerülőknek mindössze 10 %-a szeretné valóban kitanulni a mesterséget, és jó szakemberré válni.

Sokkal több gyerek végez gimnáziumot, mint ahogyan azt a tudás utáni vágyuk indokoltta tenné. Sokan a szakgimnáziumi éveket is időtöltésként értelmezik, nem pedig a fejlődés egy szakaszaként.

A szakmatanulás is kényszerpálya lehet elhivatottság nélkül, az oktatási rendszerben ragadtak számára.

Milyen lehetőségek vannak a szakismeretek elsajátítására a fiataloknak?

A duális képzésben résztvevő cégek maguk számára képeznek ki munkaerőt, és lehetőséget biztosítanak a hosszú távú, biztonságos jövedelmet kínáló életpálya felépítésére. Ebben a programban viszont csak kevesek szeretnének részt venni.

A Galamb József Mezőgazdasági Szakképző Iskola keretein belül érhetőek el a mezőgazdasági szakmák, bár felvételi nincsen, de nagyon kevesen vagy kényszerből választják a tanulók ezt az iskolát.

A pályaorientációs felkészítések közben lehetőség van a saját kompetenciák felmérésére, ennek eredményét azonban a családi háttér nem akarja tudomásul venni. Az általános iskolásokat viszik gyárlátogatásokra, hogy képet tudjanak alkotni milyen irány érdekli őket.

A helyi nagyméretű vagy multinacionális cégek szakképzés nélkül is alkalmaznának munkavállalókat, de rengeteg negatív tapasztalatról számolnak be az alapvető munkamorál hiányával kapcsolatban.

A gimnáziumi oktatás mellett vendéglátás, informatika képzések érhetőek el magas színvonalon. Az innen kilépő tanulókat azonnal felveszi a munkaerő piac, sőt el is szívja távolabbi területekre.

Milyen gyerek szám jellemző a családokra?

A tanult háttérrel rendelkező családoknál általában 1-2 gyermek, a munkáscsaládoknál 3-4 gyermek van a családban.

Milyen színtereken tudják tovább adni a kultúrát a következő generációknak?

A fesztiválok alkalmával lehet minden korosztályt megmozdítani. Ez az egyre bővülő események teszik lehetővé, hogy újabb és újabb generációk kapcsolódnak be és tanulják meg a közösség életben tartásának feladatait, lehetőségeit.

A kulturális háttér különbségek sajnos az iskolán belül már régóta strukturálják a tanulók csoportjait. Az óvodában még természetes viselkedési szabályok az iskolában feloldódnak a „személyiségi jogok” útvesztőiben.

Az élethez szükséges gyakorlati tapasztalatok nehezen pótolhatók, nem fejlődnek készség szintre.

A pályán maradt pedagógusok idősek, legfeljebb középkorúak. Fiatal kolléga alig akad, ha mégis ezt a pályát választja, nincs meg benne a kellő elhivatottság a neveléshez.

9 Hivatkozásjegyzék

1. ÁROP-1.A.3-2014-2014-0028 Járási szintű Esélyteremtő-programterv elkészítése és a területi együttműködés erősítése a Makói járásban
2. Belügyminisztérium (BM) - Közfoglalkoztatási adatok:
<http://kozfoglalkoztatas.kormany.hu/>
Letöltés dátuma: 2017. december 3.
3. Központi Statisztikai Hivatal (KSH): <http://www.ksh.hu/>
4. Lendvay Endre [2017]: Komplex szemlélet a helyi gazdaságfejlesztésben, Comitatus: Önkormányzati szemle, 222. szám, 2017. tavasz,
http://www.mrtt.hu/files/comitatus/comitatus_2017_tavasz.pdf
Letöltés dátuma: 2017. december 1.
5. Makó Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Megalapozó Vizsgálata:
<http://new.mako.hu/hir/telep%C3%BCI%C3%A9sfejlesztés/its-megalapozóvizsgálata/>
Letöltés dátuma: 2017.11.20.
6. Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer:
<https://www.teir.hu>
Letöltés dátuma: 2017. november-december
7. A Responsum Kft. benchmark adatbázisai

8. Interjú az alábbi önkormányzati és civil szervezetek munkatársaival:

Bartáné Vékony Hajnalka	Közmunkaprogram
Kádár József	Mezőgazdaság
Tóth Ferenc	Külkapcsolatok
Barna Gábor	Turisztika
Ruzsity Emil	Falugazdász
Borkáné Dudás Mónika	Oktatás

Az interjúk időpontja és helyszíne: 2017.12.14., Makó város.

**GONDOLKODJUNK
EGYÜTT,
CSELEKEDJÜNK
KÖZÖSEN!**

cím **1122 Budapest Ráth György utca 19. I/7.**

telefon **+36 1 355 31 42**

e-mail **info@responsum.hu**